

కొని పెట్టిటకు పిలువేకపోయెను. గవర్నరు వన్ను మర్యాద చేసి, తన పుస్తకము లన్నియు నాకు జూపించెను. కొంతవఱకు పుస్తకములు, గ్రంథకర్తలనుగుఱించి మేము ముచ్చటించితిమి. వన్నుగౌరవించి, నాతో మాటలాడిన వారిలో నితఁడు రెండవ గవర్నరు. ఇట్టిసన్మానము నావంటి దీనుల కెంతమనోల్లాసముగ నుండు?"నని యతఁడు వ్రాసెను.

బెంజమిను, కాలిస్సు, లిరువురు బయలుదేరి ఫిలడల్ఫియాకు పోయిరి. వెర్నసుకు రావలసిన సామ్మును మార్గములో బెంజమిను వసూలుచేసెను. కాలిస్సు, దురావరి కర్చుదారుఁడైనందున, నతని నిమిత్తము కొంతయు తనవిషయమున కొంతయు ఈ ధనములోనుండి బెంజమిను వ్యయచలువలసి వచ్చెను.

ఈ కాలముందు, డెలవేరు నడిమిఁద ప్రమాణముఁ జేయు వపుకు జరిగిన విశేషమును, మరి సంగతి - రములయిన పిదప, కాన్రెజ్జుడైన 'ప్రీస్టీ'తో బెంజమిను చెప్పెను. దీనిని "ప్రపంచమునందలి యన్నియవస్థలు తద్ధర్మానుసారముగ నొడువోడు కలుగుట గలవి. మనుజులు ప్రస్తుతావస్థసంబంధ దుఃఖము అనుభవించుచు తాము కోరు అవస్థలలో నెట్టి శ్రమయిండునో తెలియనేరదు" అను నీతివాక్యమును ముచ్చటించు నందర్భమున చెప్పెను.

“దెలవేరు పదిమీద దిగువగ నెల్లెచున్న నొకపడవలో నేను పోవుచుంటిని. గాలిలేనందున పడవను గట్టివేయువలసి వచ్చెను. పడవమీద నెండనిప్పులు కురియుచుండెను. అందులోని వారి నెవరిని నేనెఱుగను. పడవలో నుండుటకు గట్టముగ నుండెను. ఒడ్డుననేదో పచ్చికబయలువలె నొకటి వాకుఁ గనబడెను. కాని మధ్య నొక వృక్షమును జూచితిని. పడవ నడచువఱకు, చాటునీడకుఁబోయి పుస్తకమును బదువుకొనవలె నని కోరి, పడవయధికారి నడిగితిని. వాడు నమ్మితినినందున, నే నొడ్డున చేర్చుకొనితిని. ఈ ప్రదేశము చాలభాగము చిత్తడి నేల యగుటవలన, మోకాలుబంటి బురదలో దిగఁబడి, కత్తముతోఁ జెల్లుచేరితిని. ఇక్కడ నైదునిమిషముల కాలమైన వ్యయము కాకమునుపే, వందలకొలది దోమలువచ్చి, నా కాళ్లు, చేతులు, ముఖమును గజచివేసినవి. అక్కడినుండి తిరిగి, యొడ్డునకువచ్చి, తెప్పమీద దాటి, పడవలోనికిఁ బోతిని. ఎండబాధ భరింపవలసివచ్చెను. ఇతరుల పరిహాసమునకుఁ బాలుంటిని. సంసారములోఁ దీనింబోలిన విషయము లనేకములు వాకు దృగ్గోచరము లయినవి”

తండ్రి వ్రాసియుచ్చిన యుత్తరమును బెంజమిను గవర్నరు కీతునకు కనపఱచెను. పట్టినపట్టు విడువక, బెంజమినును పనిలోఁ బ్రవేశపెట్టటకు గవర్నరు సమ్మతించెను. “నీతండ్రి విజే

కముగ నడవలేదు. అతని వలన బాగులేదు. మనుజులలో జాల వ్యత్యాసముగలదు. ఈదలో విచక్షణరాదు. యోవన పురుషులు విచక్షణలేక యుండరు. నిన్ను కనిలో పెట్టుట కఠిన క్షిప్రములేదు గనుక నేనట్లు చేసెదను. ఇంగ్లాండునుండి తెప్పించ వలసిన వస్తువులను పట్టీ వ్రాసియుమ్ము. నేను వానిని దప్పించి నీకిచ్చెదను. నీకు డబ్బుకలిగినపుడు, అటుగామును కిర్పవచ్చును. ఈ గ్రామములోఁ దెలివిగల ముద్రకుఁ డొక్కఁడువడవలయును. అతితప్పదు. నీ వాపనిని బాగుగ నెరువేర్చెదవని నా నమ్మకము” అని గవర్నరుచెప్పెను. ఈ మాటలను విశ్వసించి, యుత్సహించి, కావలసినవస్తువులను నూరుకాసులు విలువగునటులు పట్టీ వ్రాసి బెంజమిను గవర్నరు చేరికిచ్చెను. ఈ జాలితాను గవర్నరు పుచ్చు కొని, బెంజమిను స్వయముగ నింగ్లాండు వెళ్లి కావలసినవస్తువుల నెంచుకొని వానిని కొనుట మందిదని యతనిలోఁజెప్పెను. “ఇంతియకాదు. ఒకపర్యాయము నీ వక్కడికి వెళ్లిన, వలు గురు ముద్రాక్షర శాలాఛకారులతోను, పుస్తకముల దుకాణ దారులతోను పహవానముఁజేయుటకు నీ కవకాశము గలుగును” అని గవర్నరు చెప్పినమాటను బెంజమిను విని, పరమ సం తోషమును లోలోపుపఱచి, వెంటనే నమ్మకించినందున, “నీ నమ్మకము బాగుగనున్నది. వెంటనే ప్రయాణ మగుము. ఓడకత్తాకు ‘అనిస్సు’తోఁగలిసి, బెల్లమని” గవర్నరు నుడి

వెను. ఈ యోద్యోగవతిరేవును దాడుడు సంవత్సరమున కొక పర్యాయము, ఫిలడల్ఫియానుండి బయలుదేరి లండనువట్టణమునకు బోవుట వాసుకయై యున్నది.

ఓడ బ్రతులు దేరుటకు కొన్ని నెలలు కాలమున్నందున తెంజమిను పరిభాగలవాడైన గవర్నరుకు పనులు చేయుచు, భవ్యములగుటకు జరిగిన మీమాంస యెవరికిని చెప్పక కాలము గడుపుచుండెను. అందుచేత, నీ గవర్నరు దాంబికములు, యోధామాణికుములు, వర్ధములైన మాటలను జెప్పి జనరంజకమును గోరువాడని, తెంజమినుతోఁ జెప్పట కవకాశ మెవరికిని గలుగలేదు. అతని మాటలను నిందుగ విశ్వసించి, సుఖముగ నాగామిచింతతో వసేక నెలలు గడిపెను. ఓడకు నిరిక్షించుచు, ఏ మాసముల నీ చింతతో గడిపెనో, యామాసము లీయనకు నంతో హస్తదము లయినవి యని తెంజమినుకు దోచెను. ఆకాసుకూలనుహృదై శ్వర్యయావనోపేతుడై, న్యమోహంగీకారమోహినీలాలిత నిర్భరచేతన్కుండై, కాలమును బనులలో నెమ్మదిగ నడిపి, దినములు పండుగలవలె తెంజమిను వ్రేలుచున్నాడు.

అంత నెమ్మదిగఁ గాలమును వెళ్లుటచుట్ట కభిలషించినను, మధ్యమధ్య గొన్ని యవాంతరములకు పచ్చుచుండును. జానుకాలిన్పు, సోమరియై, మనిపాలులు చేయక, తెంజమిను బసలోఁ

తెరి, వాని దబ్బును బుచ్చుకొనుచు, మరితో బ్రవేశించి బుర్ర
మును దీర్చెద నని చెప్పుచు, కరీరముపైని స్వావకము పోవు
నటులు దప్పత్రాగుచుండెను. ఒకనాడు, వీరిరువురును, మరి
కొందఱును గలిసి విహారార్థము పడవ నెక్కి నదిమీఁద బ్రయాణ
మయిరి. వారొండొండ పడవను గడపుచుండిరి. తొమ్మిదికాలిన్పు
పడవగడవవలసివచ్చెను. అతను పడవను గడపుట మూర్ఛిం
చెను. అందుపైని స్నేహితు లిరువురుగలహింపబోయిరి. అప్పుడు
నీత నేర్పినవాడని తెలిసి, బెంజము నితనిని నీటిలోనికి బడ
ద్రోసి, కడమవారితో బడవను గడపుకొని పోయెను. ఈడు
కొని పడవదగ్గిఁజుకొనినపు నచ్చినను, పడవను గడపుట కిష్టపడిన
లోని! రానిచ్చెద మని వీరు చెప్పి, వాడుగడవ నని బుర్రు
చెప్పినందున, పడవను దోసికొని దూరముగ వీరు వెళ్లిపోయిరి.
కాలిన్పు మండి పడెను. ఈదుటచే బడలినవానిని కరుణించి,
పడవలోనికి వారు లాగుకొనిరి. అనంతర మంద రాగట్టుకేరి,
స్వగృహములకు వెళ్లిరి. తరువాత స్నేహితు లిరువురు సఖ్య
తగ నుండలేదు.

ఎక్కడనున్నను, బెంజమునుబోలిన సాధువు లితరులను
స్నేహము చేసికొనకయిండరు. ఇప్పుడితనికి మువ్వరు స్నేహి
తులుగలరు; ఇతనివలె, మరొకరిననుకరించువాడు. కొందఱు
పడవదిలో భేదమున్నను, గ్రంథావలోకనాన కి వీరిని దగ్గఁజుకు

జేర్మను. ఆస్పర్సు, రాల్పు, బెంజమిను, వీరుమువ్వరు వద్య కావ్యములయం దభిరుచికలవారు. కనుకనే, చాటువద్యములను వీరు చెప్పచువచ్చిరి. “ఆదివారములనాడు, విహారార్థ మేటిగట్టునఁబోవుచు, మేమొకరికొకరు చదువును, చదివినదానిని విశదించుచుంటిమి” అని బెంజమిను వ్రాసెను.

ఈ కాలములోన, బెంజమిను కన్యకరీతుల కన్యోన్యాయుర్రాగము బలపెట్టెను. ఆరోజులలో, కన్యకలు తన కను రాగావృద్ధుఁడైన పురుషుని వివాహమాడనీయక, పరునకిచ్చు స్వారంత్రిము తండ్రికి గల దైవము, దీనినంతగఁ దండ్రులు బాటించుచుండలేదు. బెంజమిను లండనుకు బయలుదేరి వెళ్లెటను రెండు నెలలు పూర్వమే, బానురీతులో కాంతరగతుఁ డయ్యెను. ముందుకు తాను ముద్రాకాలాధ్యక్షుఁడు కాగలనని ‘గృహిణీరీతు’ తోఁజెప్పి, తన కామకూతురునందుగల ప్రేమను బెంజమిను సూచించెను. ఆమె, బుద్ధిమంతురాలుగాన, నితనిమాటలను విని, సంబంధమున కొవ్వకొని, వధూవరులు 19 సంవత్సరములు పూర్తిగ నిండలేనివా రగుటవలనను, ఇతఁడు ప్రయాణోన్ముఖుఁడై యుండుటవలనను నాసమయము మించిదికాదని చెప్పెను. అందువలన, లండనుకు వెళ్లి, తిరిగివచ్చి, పనిలో నిలుకడను బాండువలకు బెంజమిను నిరీక్షింపవలసి వచ్చెను. ‘తల్లి రీతు’తో నిటులు నిర్ణయించుకొని, బెంజమిను ‘కన్యకరీతు’

లు మాటలాడువపుడు, తమయోగ్యతానురాగము లొకరి కొకరు వెల్లడిచేసికొని, బద్ధులయిరి.

ఇంతలో గ్రీష్మము గడచెను. కరదృశ్యపు అంతము గావచ్చెను. లండనుకుఁబోవు యోడ సిద్ధముగ నుండెను. అది బయలుదేరు రోజు సమీపించెను. ఆశయాపుడు, లండనులో నున్న తన స్నేహితులకు యోగ్యతా పత్రికల నిచ్చుదనని చెప్పుచు, ప్రతిరోజున తనయింటికి రమ్మనును, బెంజమినును గవర్నరు త్రివ్వచుండెను. బయలుదేరు రోజునమాడ యోగ్యతా పత్రికల నియ్యక, 'న్యూకాసిలు' పట్టణపురేవుకు వచ్చు నరకి పనిమీఁద తానక్కడికివచ్చి యోగ్యతాపత్రికల నిచ్చుదనని చెప్పి, బెంజమినును గవర్నరు పంపివేసెను. బెంజమిను పడవ వెక్కెను. లంగరెత్తిరి. ఓడనడవసాగెను. అందులో జేమ్సు రాల్ఫు, బెంజమినుకు ప్రత్యక్షమయ్యెను. భార్యాపుత్రాదుల విడనాడి, కీర్తినంపదలను బొందుటకు లండనుకు రాల్ఫు పోవు చుండెను.

ఓడ న్యూకాసిలు రేవులో లంగరు దించెను. గవర్నరును దర్శించుటకు బెంజమిను వెళ్లెనుగాని, వానిదర్శనము కాలేదు. అతనికార్యదర్శి వచ్చి, వనితొందరలో నుండుటచే గవర్నరును జూచుటకు బెంజమినుకు వీలుపడ దనియు, ఇతనికి కావలసిన యోగ్యతాపత్రికలను తెనుకనుండి గవర్నరు పంపువనియు చెప్పి

నందున చేయుట కేమియు తోచలేదుగాని, మనస్సులో అపనమ్మకము మాత్రము బెంజమినుకుఁ బుట్టలేదు. బెంజమిను యోడలోనికి వచ్చినతెను. అంతలోనే, గవర్నరునుంపిన యుత్తరములను బట్టుకొని, తట్టుమీదికి కర్నలు ప్రెంచివచ్చెను. వానిని కప్తానుకు ప్రెంచియిచ్చి వేసెను. తనయుత్తరములనియ్యవలసినదని కప్తానును బెంజమిను నకుగ, ఇంగ్లాండు వెళ్లులోపుర నుత్తరములను సంచిలోనుంచి తీసికొనవచ్చునని కప్తానుచెప్పెను.

నవంబరు తే 10 ది నాడు, యోడ నముద్రముమీఁద బోవుచుండెను. చాల కష్టదినములు యాత్రకుఁ బట్టియుండెను. సంచివిప్పి యుత్తరములుఁ జూడఁగ, నందులోఁ గొన్ని యుత్తరములపైని బెంజమిను విలాసము వ్రాయఁబడియుండెను. వానిలో నొకటి, రాజుగారి ముద్రాశాలాధ్యక్షునకు, మరియొకటి పుస్తకముల దుకాణదారునకు, చిరునామా వ్రాయఁబడియుండెను. ఇవి తనవియే యని బెంజమిను తలంచెను.

డిశంబరు తే 24 ది నాటికి, లండనుపట్టణపురేవులో నోడ లంగరు వేసెను. ఉత్తరమును పట్టుకొని, పెంటనే బెంజమిను దుకాణదారునియొద్దకు వెళ్లి, గవర్నరు కీతువ్రాసిపంపిన లేఖను, వానిచేతిలోఁబెట్టెను. గవర్నరు కీతుపేరు వినినతోడనే, “అతనివరో నేనెఱుంగనే” అని దుకాణదారుడు చెప్పి, యుత్తరమును విప్పి చదువుకొని, “ఇది, రిడిల్సు”డను అనువాదవ్రాసిన

యు త్తరము. మీడు దుర్మార్గుడని కొద్దిరోజులక్రిందట నేను విని యుంటిని. వీనితో నా కేమిచని? వీని యుత్తరములను జూచుట యేల!” అని కోపగించి, యుత్తరము సారవైచి, తన భారాదాహు విశిః గావలసిన వస్తువుల నిచ్చుటకు దుకాణదారుడు వెళ్లెను.

మిగిలిన యుత్తరములు గవర్నరు వ్రాయనటులు బెంజి మినుకుఁ దోఁచెను. ఇన్ని రోజులకు గవర్నరుయొక్క సాజన్యతను సందేహించి, యోడలోఁ బరిచయము గలిగిన “డెనుహము” తో సభ్యచ్ఛముగ నీ సంగతిని బెంజిమిను చెప్పెను. డెనుహములో సంగతిని గ్రహించి, గవర్నరు బెంజిమిను విషయమై యెవరికి నుత్తరములు వ్రాసియుండఁదనియు, గవర్నరుమాట లవిశ్వసనీయములనియు, గవర్నరుకు బరపలి లేదనియు బెంజిమినుతో “డెనుహము” చెప్పెను. మనోధైర్యముచేడినవాడై, డబ్బు లేదని బెంజిమిను డెనుహముతోఁజెప్ప, “ఇక్కడి ముద్రకు లతోఁగలిసి పనిచేసిన, నీవు లాభమును బొందఁగలవు. అమెరి కాకుపోయి స్వతంత్రముగఁ బనిచేయుటకు సమర్థుడ వగుదువు” అని డెనుహము బెంజిమినునకు సలహాయుచ్చెను.

రెట్టించిన యధైర్యమును గలిగించుటకు, రాబ్బు లందను లోనె యుండిపోయెడ నని బెంజిమినుతోఁ జెప్పెను. రాబ్బు డబ్బు లేనివాఁడనియు, కాసిచ్చి సహాయముఁజేయు న్నీ మీ

ఈడు తాను దప్పు మరియెవరు వతని కింగ్లండులో లేరుయి
తెంజమినుకు వెలియును.

గవర్నరు చేసిన ఈ వహింపరాని పితలాటకమును గుఱించి,
తెంజమిను వ్రాసిన యాక్షేపణ న్యాయముగ క్లాఫింపబడి
యున్నది. “అజ్ఞానులైన బీదకుటువారిడను నిర్దేశముగ
మోసపుచ్చి వారియెడల కపటముగ ప్రవర్తించిన గవర్నరెట్టి
వాడని యూహింపవచ్చును? అట్లుచేయుట, మొదటినుండి
యితని కలవాటుగ నున్నది. అందును నంతోప పెట్టవలె నని
యభిలషించి, వారి కిచ్చుటకేమియు సాములేక, వారికి యాశ
మాత్రము గవర్నరు చూపించుచుండెను. ఇంతకుతప్ప, మిగిలిన
విషయములలో వివేకమును, చురుకుదనమును కలిగి, మంచి
లేకరియై, ప్రజలను బాగుగ పరిపాలించువాడు,” అని తెంజమిను
వ్రాసెను.

అయిదవ ప్రకరణము.

అందనులోని యనుభవములు.

పయస్సులోనున్న జెంజమిను రాల్చు ఇరువురు వారమునకు మూడుచూపులము లట్లే నిద్రుటకు నిర్ణయించుకొని, 'లిటిలు బ్రిటను' వీధిలో నొక బసను బుచ్చుకొనిరి. వీరొకరి నొకరు విడువలేకయుండిరి; జెంజమినుచే శోషించబడుచున్నందున, నితనిని విడుడుటకు రాల్చుతో వీలు లేకపోయెను. తనకంటె తక్కువ వాడైనను, స్వారస్యముగ మాటలాడువాడని రాల్చును జెంజమిను ప్రేమించుచుండెను. వం॥ 50. రములు గడిచిన విడవ, రాల్చును జోలిన రసికుని చూచి యెఱుంగ వని జెంజమిను చెప్పెను. జెంజమిను వెట్టిదిగలవాడును, మాటలలో వెనుకదీయువాడును. గాంధీర్యముతోడనవనినిఁ జూచుకొనువాడును, చూడుట కింపైన వాడును; పెద్దపిన్న తారతమ్యముకలవాడై, మాటల నేర్పుగలిగి, లాటి వ్యాసరాధివృద్ధిని గోరువాడు రాల్చు. ఏలయునచో వీరిరువురిలో, రాల్చె గొప్పవాడును వని పేరుఁ జూచినవాడు చెప్పియుండును.

రాల్ఫువద్దలేని రెండువిశేషములు బెంజమినుకు కలవు— అని వర్తసాధారణములయినను, బెంజమిను కప్పటికి శ్రేయోదాయకము లయ్యెను. పదికాసులసామ్మ, చేతిలోని పని— యీ రెండును బెంజమినుకు కలవు. వారమువకు పాతికరూప్యముల సామ్మను గలిగించు శక్తిగల పనిని బెంజమిను నేర్చియుండెను. విలంబముగాని, కష్టముగాని లేకయే, యిదివఱకే పదుగురు పనివాండ్రున్నను, 'పామరు' కంపెనీలో బెంజమినువకుఁ బని దొరికినది. అతివేగముగ నుత్తరములను గూర్చుటయందు బెంజమిను నమర్థత కలవాడు. పనిలోఁ బ్రవేశించుటకు రాల్ఫుచేసిన ప్రయత్నములన్నియు వృథాయాయెను. అందుచే, బెంజమిను పోషితవర్గములో నరణుండెను. దరిద్రావుగ నొక సంవత్సరము కంపెనీలో బనిచేసి, మంచివేతనములను సంపాదించి, వానిని బెంజమిను వ్యయము జేయుచుండెను.

ఇప్పుడు బెంజమిను జీవితకాలములో జరిగిన యంత యొకటి వినఁదగి యున్నది. గత కతాబ్దములో ఇన నమ్మతమై, 'వలాన్సు' చే బ్రాంబుడిన 'ప్రెక్యటిమతవర్లన' యను గ్రంథ రాజమును ముద్రించుటకు బెంజమిను అుత్తరములను గూర్చుచుండెను. జనపాత్ర్య, దొంగతనము, వ్యభిచారము— వీనిని నిషేధములని ధర్మశాస్త్రములు శాసించుచోయియుండినను కీని నుపసంహరింప అశక్తవ్యవస్థ చూపించుటయే గ్రంథకర్త

దొంగ, ముఖ్యాధిపత్యము. ఇట్టి మనోహరమైన గ్రంథము, బలవద్విరోధము లగు బ్రత్యూహలను బెంజమినుకుఁ గలిగించెను. ■ గ్రంథమును ఖండించుచు, నిత నొక ముప్పదిరేండు పుటల పుస్తకమును వ్రాసెను. ఈ గ్రంథమును వ్రాయుట వలన, బెంజమిను గొప్పవాడయ్యెను. దీని ప్రతియొకటి, రూ. వైద్యుడైన 'లయన్సు' చూచి చదివి సంతసించి, దీనిగ్రంథము పెతకుమ వచ్చి, తని, గౌరవముగ బెంజమినును పలకరించెను. "మానుషాధిపత్యములు బుద్ధిప్రమాద రాహిత్యము" అను గ్రంథమును లయన్సువ్రాసెను. ఇత నాకాలపు (Sceptics) సంకయాళివుల పరిచయముగలవాడు. "సారంగములకథ" యను గ్రంథమును వ్రాసి, "సంకయాళివుల సంఘమున" కధ్యక్షుడై యుండిన "డాక్టరు మాండవిలు" దర్శనము బెంజమినును లయన్సుచేయించెను. వైద్యుడు, పదార్థవిజ్ఞాన శాస్త్రవేత్తయు, గణితశాస్త్రజ్ఞుడు, రాజపోషిత సంఘము (Royal Society) లోనివాడు, సర్ విజాతున్యూటనుకు స్నేహితుడును, అయిన డాక్టరు పెంబర్టినుగారి దర్శనము బెంజమినుచేసెను. సహస్రమాస వృద్ధి, దుర్బలుడైన న్యూటనును దర్శించుటకు బెంజమినుకు ఏలులేకపోయెను. ■ ఆంగ్లేయ చిత్రనపు (నదర్షన కాలా" స్థాపకుడు, సృష్టివైదిత్ర్యసంపాదకుడు (Anti-quarian) నయిన, సర్ హమ్మిస్టోను గారి పరిచయ మీ కాల

మూలం బెంజమినుకు గలిగెను. “అస్పెస్టాను” అను చిత్రవస్తువు నమోదానంది బెంజమిను తెచ్చెను. దానిని కాదుటకు స్టానుగా రిలవెన్సుకువచ్చి, కొంతవఱకు ముచ్చటించి, తగిన బెలనిచ్చి, దానిని బుచ్చుకొని, నితనిని తన గృహమునకు తోడుకొనిపోయి, యక్కడనుండు వైచిత్ర్యములను బెంజమినుకు జూపించెను.

ప్రవృత్తముకంటె నధికముగ ధనమును గూడబెట్టవలయునని కోర్కె ‘పామరు’ కంపెనీలో పనిమాని, ‘వాట్సు’ కంపెనీలోఁ బనిని బెంజమిను స్వీకరించెను. ఇందులోఁ బనిజేయువా రందఱు త్రాగుబోతులుగాన, ‘ఉదకపానీని’ అని బెంజమినుకు మాఱుపేరిడిరి. హెచ్చరికను పుట్టించు మంచి మద్యమును త్రాగు తమకంటె, సేరుత్రాగి దృఢముగనుండు బెంజమిను జూచి వారాశ్చర్యమును బొందిరి. “నాతోఁబనిచేయువాఁ డొకఁడుదయమున నొక పైంటు, భోజనకాలమున నొకపైంటు, తదుపరి మఱియొకటి, మధ్యాహ్నకాల భోజముచేయునపు డొకటి, సాయంసమయమున నొకటి, పని ముగిసిన పిదప మఱియొక పైంటు—ఈ విధమున మద్యపానముచేయుట కలదు. అట్లు పుచ్చుకొనినగాని పనిజేయుటకు పామర్యముండదని వానియభిప్రాయము... ప్రతిశనివారము రాత్రి 1, 2 దూప్యములు సారాయి వమ్మువానికితఁ డిచ్చుచుండెను. ఈ ఖర్చు నాకులేదు” అని

జెంజును వ్రాసెను. అనేకు లితనిని చూచి ముద్యపానమును నిడచి పెట్టిరి. ముద్యముకన్న గంజ నీరు శ్రేష్ఠమని యాంగ్లేయులకు జెంజును సమ్మకము పుట్టించినందున జీవదృష్టాంతముయొక్క మహిమ యేమని జెప్పవచ్చు? ముద్యపానము వినుడుటవలన, వ్యయము తగ్గుటయేకాక, బుద్ధినిర్మలముగ నుండును. “జీవ మంతయు ముద్యమును బుచ్చుకొనువారు, సామ్యులేక, దుకాణములో పరవలెని పోయిట్టుకొనినందున, వారికి నేను సామ్యు విద్యోవలసి వచ్చుచుండెను” అని జెంజును వ్రాసెను.

ఇటు లందరిని సురాపాన విముఖులుగఁజేసి, ప్రతికూలముల కెదురుగ నడిచి, ముద్రాక్షరశాలలోని కొన్ని నిబంధనల నుపయుక్తి మగునటులు మార్చెను. అక్షరములను గూర్చుటయందు హస్తలాఘవము చూచి, సతతపరిశ్రమచే యజమానికృపను సంపాదించి, శ్రమ శ్రమముగ పాచ్చువేతనముల కెక్కి సుగుణ గణ విరాజమానుడయి కొంత సంపద్యైశ్వరముల పండెను.

జెంజును ధనమునుకూడ బెట్టవలయునని గృహకృత్యములను బోగిమిలో నిర్వహించుచు వచ్చెను. “డ్యూకునీధి” లో నొక బసమ మాటలాడి, వారమునకు నుమారు మూడవ రూప్యము లిచ్చుట కొప్పకొని, ముద్రాక్షరశాలకు వచ్చి

ముగ నుంచెను. ఇంటిలో మనుజుని సహాయమావశ్యకమని యెంచి, యిట్లుగలామె తక్కువ సొమ్ముకు బననిచ్చెను. అంత లో, వారముకొకరూపాయి యద్దెకు బనదొరుకువని తెలిసి, యక్కడికి పోవుటకు బెంజమిను యత్నించెను. ఇతనియందు గరుణగలిగి, సాయంసమయముల నితని సంభాషణములకు నంతసించి, యితను తన బననుండి వెళ్లుట క్షిప్తపడక, రూపాయి యద్దెకొడంబసి, ఆమె తన బనలో బెంజమిను నుంచితేసిను. “ఈ యద్దె నిప్పుచు లండనులో బనచేసి యుంటి”నని బెంజమిను వ్రాసెను. వీరిరువు రన్యోన్య మైతితోఁ గాలమును గడిపిరి. మాటలును, కథలును చెప్పి, ఆమె బెంజమినుకు సంతోషమును గలిగించుచుండెను. ఆమె వయోవృద్ధుఁ—కాలులే వందున, సాధారణముగ నిట్లువిడిచి బయటకుఁ బోవుటలేదు. పయోధ్యోహృదయురాలు. ఆమె సాంగత్య మితనికి సంతోషమును గలిగించినందున, వీలు లేదని చెప్పక యామె పిలిచి పవుడెల్ల మాటలాడుటకు బెంజమిను వెళ్లుట కలదు.

పాట్లు ముద్రాక్షరశాలలో నితనితోఁ గలిసి పాటువకు వారలలో ‘జీవిడుపాటు’ అను వానిని బెంజమిను బాగుగ నెరుగును. ఇతడు ఫిలడల్ఫియాలోఁ జాలకాలము బెంజమినుతో సహకారియై యుండెను. ‘వైగేటు’ అను మణియొకనిని

పహిత మితః డెలు గును. ఇతడు బొగుగఁ జదువుకొనినవాఁడు. ఇతనికిని, ఇతని స్నేహతునికిని రెండుపాశములలో బెంజమిను ఈత నేర్పెను. బెంజమిను మంచియీతగాడు. జలశయన, జలస్తంభన మొదలగు చనుక్కాదములను నేర్చియొందెను. ఒక పర్యాయము, నాలుగు మైళ్లదూర మితః డీఁడెను. ఇతని నేర్పునకు, యోధికకు మిగుల ముదమంది, బెంజమినునందు మైగేటు బద్ధానురాగముగలవాడై, యీతవలన పొట్టపోసికొనుచు, మైరోపాఖండములో పంచరించి వత్తమా యని ఇతఁడు బెంజమినును సలహా యడిగెను.

అమెరికానుండి యోడలోఁ గలిసినచున్నపుడు కలిగిన పరిచయమును బోగొట్టుకొననందున, బెంజమిను 'డెనుహము' యొద్దకుఁ బోయి, యీ ప్రయాణము నంగతి వానితో ముచ్చటించెను. అతఁడు విని, ప్రయాణోన్ముఖుడైన బెంజమినును విముఖుని జేసెను. పెచ్చిలువానియాకు వెళ్లె ఆలోచనఁజేయుచుని యతనికి బోధపఱచి, తానుగూడ విశేషవస్తు సామగ్రితో బయలు దేరుచున్నానని డెనుహము చెప్పెను. ఇతడు వర్తకులలో నిష్కలంకగార్హస్థ్యధర్మానుచరుడై, వర్తక సంఘమున కదివఱకున్న నిండను బోగొట్టి, ప్రవేశముల యందు దీనికి నాకు రూపములను దెచ్చిన మహనీయుఁడు. ఇతఁడొందుకువచ్చి, బ్రిష్టలు పట్టణమునకు తన కప్పిచ్చిన వార

భండమును సమానేకముచేసి, తన ఋణముల వంగతిలో వారు
 తాదాపూ పడినందు కెంతయు సంతసించెను. ■ వాడు హరికి
 విందుచేసి, వారి కియ్యవలసిన సామ్యు అనలు వృద్ధులతో నితః
 తిచ్చి నేసెను. తా నెంతకాలో వెల్లి వ్యాపారమును సాగించు
 తగుగాను వస్తుసామగ్రి నిండ్లాండులోఁ గొనెను. సంవత్సరమున
 కేటదికాసులు వేతనము పుచ్చుకొని తన కార్యదర్శిగ నంశుమతిని
 డెనువఁము బెంజమినును కోరెను. ఇంత కథికముగ బెంజమినునకు
 సామ్యు దొరుకుచుండెను. వర్తక వ్యాపారములోఁ గొంత తేలి
 పారినపిదప, మరికొన్ని పనులలో బెంజమినును వియోగించు
 తగు వీలగునని డెనువఁము వానితోఁ జెప్పెను. డెనువఁము
 యొద్ద పనిచేయుట కతఁ డొప్పుకొనెను.

లండను, అక్కడిజీవనము, — ఈ కెండును బెంజమిను కన
 హ్యము పుట్టించి యుండెను. ఫిలడల్ఫియాలో నిర్మితగ
 జరిగిన మాసములను అనేకపర్యాయములు జైప్రీతి దెచ్చుకొని,
 వానిని బెంజమి సభిలపించుచుండెను. కాపున ముద్రాక్షర
 కాలలోని పనిని విడిచి, వస్తుసామగ్రిని కట్టి యొడకెక్కించెను.
 మరి కొన్ని రోజులకుగాని యొడ బయలు దేరలేదు.

ప్రయాణమునకు ముందొక రోజున, ఘనతవహించి,
 కోకాధ్యక్షుఁడైన, పర్విల్లియించువఁము, వర్తమానము.

జంకినందువ, పానిని దర్శించుటకు బెంజమిను వెళ్లెను. “నీకీత
 బాగుగ బెరియునని, నీవిద్వజ్ఞు కదివర్పితి వని, నాంబుత్తమై
 శ్లోఽదితివనియు వినుచున్నాను. నా కుమారులు ప్రయాణింపు
 ఖలంబు యున్నారు. వారు వెళ్లుటకు పూర్వమే, నీచీ
 విద్యను వారికి నేర్పవలయును” అని బెంజమినును యిండువంతు
 మేడుకొనెను. ఇతడు ప్రయాణ వస్తుద్ధరణ జై నందువ, దానికి
 సమ్మతించుటకు వీలు లేకపోయెను. “అమెరికాకు నాప్రయాణము
 సిద్ధముకాక మునుపు, నా కీ వర్తమానము వచ్చియుండిన, నేను
 ప్రయాణమును తలపెట్టక, ఇంగ్లాండులో నీతవిద్య పాఠశాలను
 బెట్టియుందు” నని బెంజమిను వ్రాసెను.

అతివ ప్రకరణము.

ఫిలడల్ ఫియాకు తిరుగుదల.

కస్తాను క్లార్కుచే గడవబడిన 'బెర్కుషియరు' యోడలో బెంజమిను బయలు దేరెను. జులై 11-ది మధ్యాహ్నమున, 'రేవు శెండు' యొద్ద పరు లంగరువేసిరి. "ఇది సానుప్రదేశము. ఇక్కడి ప్రజలు మార్గస్థులను మోసపుచ్చుటయే పనిగాఁగల వారలు. వీరియొద్ద వస్తువులను గొని, వారు గోరిన తెలలలో నగము నిచ్చిన, ఇనియునిజమైన తెలకు రెండింతలందును. జై వాసుగ్రహమున నిక్కడినుండి 'రేవు బయలుదేరుచున్నార' మనిబెంజమిను వ్రాసెను. మరునాడు బయలుదేరి, పోర్టుమతు రేవులో లంగరు వేసిరి. ఓడల గమ్యస్థానము (harbour) జూచుటకు కస్తాను, డెనుహము, ఇతని లేకరి, ముగ్గురు నోడ దిగి పట్టణములోనికి వెళ్లిరి. అనేకదినములవఱ కీ యోడ 'పోర్టుమతు వైటు' దీవికి మధ్యప్రదేశమున నుండెను. ఈ లోవున బెంజమిను 'వైటుదీవి' లోనికి జాయ్ "కారిసుబ్రూకు" దుర్గము వెనువలగువానిని దర్శించెను.

మరి కొన్నిరోజులవఱకు, వైటుదీవి రేవులో నోడ లంగరు వేయుచు, ఎత్తుచు, సోలంటునదిపైఁ దేలుచు, నముద్రముపక్ష

జోవలనవి యత్నము శేయునపుడు, స్వీత హేతు రేవులోని గాలిచే గొట్టుబడెను. 'యోవతు' పట్టణమువద్ద కొందఱు ప్రయాణికులకుఁ గలిగిన వివత్తును తెఱచును సాంతముగాఁ జూపెను. దీవిలోఁ గొంతపంటరించి, సాయంకాలమున యోవతునకు వీరురాగా, రేవునకుఁ జోయెడి మార్గమును చూపునట్లు వీరికిఁ దోచెను. దేనిమూలమున రేవు విరివియైనతో, యా కయ్యను వీరుదాటి కయ్యముఖద్వారమున నున్న దోనెవ్వఁకు వచ్చిరి. దానిపైకి దాటి, పట్టణములోనికి జోవలె వని రథి ప్రాయవదిరి.

“గడవువాడు లేనందు న, వానిగుడిసెకు మేము వెళ్లితిమి. వాడు మంచమునక్కి పరుండియుండెను. మమ్ములను దాటింప నెను. అప్పుడు, దోనెను లాగితెచ్చి, దానిని గడవఱి కొని పోవుటకు నిశ్చయించి, నీటియొద్దనకు మేము వచ్చితిమి. దోనె నీటికి 50 గజములు దూరమున గుంజకు గట్టుబడియున్నందున, దానిని మేము లాగజేపొతిమి. దానియొద్దకుఁ జోవలె వని బట్టలు తీసివేసితిమి. దానిదగ్గిఱకు తీసికొనిపోవు రాతికట్టుమార్గమును దట్టినందున గుండెలు మోయ, బురదలోఁ దిగఁబడితిని. తుదకు గుంజ వద్దకు వచ్చిరినిగాని, దోనె గొలుసులో గట్టుబడి తాళముచేయఁబడియున్నందున, చాలదిగులు పొందితిని. అన్ని విధముల దోనెను తీయవలె వని యుక్తిందిరిగాని, ప్రయోజనము

అప్పులేకపోయెను. తడిసి, బురదలో నొక గంటవఱకు ప్రయాణ
చేసి, తుదకు దోనెను తీయలేక, మరలివచ్చితి”నని తెలంగాణ
ప్రాసాను. “మా శేషులలో డబ్బులేదు. గాలిక అడుచున్నాను,
మేముక గడ్డి కుప్పయొద్ద నాచాత్రి గడ్డవుటకు నిశ్చయించితిమి.
ఇటులు శ్రమదమలు వసుచుంటిమి. ఇంతలో మాలో నొకడు
తన శేషులోనుండి యినుమలాదా (Horse-shoe) నుతీసి,
జాచితో, దాళమును బగులకొట్టుటకు ఏలగునని నాతోడెప్పి,
నాచేతికి దాని నిచ్చెను. నేను దానిని పట్టుకొని వెళ్లి, తాళమును
బగులగొట్టి, దోనెను నీటిలో తేల్చితిని. మేమందఱము సంతో
పించి, దానిలో న్మోతిమి. నేను బట్టలను వేసికొనిన పైని, దానిని
మేము గడిపితిమి. పెద్దకట్టము ముందుకు రానున్నది. అప్పుడు
పోటు సమయము గనుక, నుతట నీరు నిండియుండెను. వెన్నెల
రాత్రియైవను, కయ్యనుండి పోవుకాలువ దేదోమాకు తెలియ
లేదు. తోడినటుల దోనెను తిన్నగ గడిపినందున, సగము
దూరము పోవువప్పటికి, బురదలో దోనె చిక్కుపడిపట్టు మాకు
దోడెను. తెడ్డులను బురదలోనాటి, దోనెను నీటిలోనికి ద్రోయ
వలెనని యుత్సించి, మేముక తెడ్డును విరిచివేసితిమి. నాలుగంజ
కనుసీరైన లేనందున, దోనెతో మేముకట్టెక్కితిమి. ఏదిచేయుట
కునుదోడవక, చీకాకుపడుచుంటిమి. పాటో, పోదోమాకు తెలి
యలేదు. కొంతసేపటికి, పాటుసమయ ముని గ్రహించితిమి. తెడ్డు

మునుగుటకు తగిన సీరై వలేదు. రాత్రియంతయు గాలి బెట్టి తినుచు, దోనలోనుండుట కష్టమైనను, మరువటి దిన ముదయ మున దోనవాడు వచ్చినపుడు మేము తెల్లముఖము చేయవలసి వచ్చునని విచారించుచుంటిని. ఒక యరగంటనాకు గుఱగుఱ లాపి క్రిందుమీచు వడితిమిగాని, కార్యము లేకపోయెను. చేతులు నులుపుకొనుచు గూర్చుంటిమి. ఒడ్డున చేరుమార్గము కనబడ చాడెను. సముద్రపు పోటుతగ్గెను. క్రిందికి దిగిన, గొంతుక మోయ బురదలో దిగబడవలసి వచ్చును. అప్పుడు తెగించి, యిరువురము బట్టలు తీసివేసి, క్రిందికి దిగి, మామోక్కాలో 50 గజముల నడకు దోనకు గంటకొనివచ్చి, నీటిలో చానిని తేల్చితిమి. ఒకటే తెడ్డుండుటచే, గవ్వముతో మేముడ్డున తేరి తిమి. మాతోవచ్చిన, వారందఱు బనలో మమ్ములకై ఎదురు చూచుచుండిరి. ఆరాత్రి మేముడ్డున గడిపితిమి. మా విహార మిటుల ముగిసె”నని బెంజమిచు వ్రాసెను.

స్వీత్ హోక్ నవలిన మూడువారములకు ఈ ప్రయాణములు అట్లాంటికు మహాసముద్రముచు జూచిరి. ప్రయాణము దీర్ఘమై, వినుగు వృక్షించెను. ఈ ప్రయాణములోనె, గరించినకాలము లోని తవ్వలను నర్మరణకుఁ బెచ్చుకొని, ముందుకు బాగుగ నడచుటకై, బెంజమి నొక నడవడివట్టికను వ్రాసెను. తరువాత కొందఱావట్టిక దొరకలే వనిగాని, ఇటీవల బెంజమిచు స్వహస్త లిఖిత ప్రతి యొకటి లభించినది.

“చద్యకావ్యమును రచించువారు దానిని చదవ యోగ్యము చేయవలె ననిన వ్రాయుటకు బూర్వము, దాని యా ద్యంతములను బాగుగ యోచించవలెను. అటులనే, శబిత కాలము. దానిని గడపుటకు తిన్ననిమార్గము వేయవలెను, నేను చిక్కుచాదులలోఁబడి, మార్గము తప్పితిని. నా గర్వాభ్యర్థి ధర్మము మారినది గనుక, కొన్ని విబంధనలను నియామక ముల వనునరించి, నాశబితకాలమును జ్ఞానివలె గడపుటకు నిశ్చయించి, ఈదిగువ విబంధనలను వ్రాయుచున్నాను.

“ (1) ఋణములను తీర్చునట్లుకే నేను వింతముగ ధనమును వ్యయము చేయవలెను.

(2) ఎల్లప్పుడు సత్యమును బలుకుదును.—నేను నిర్వృ హించుటకు శక్తిలేనికార్యములయం దితరుల కాశ కలిగించను. మనోవాక్యాయ కర్మములలో సౌజన్యతను చూపింతును.

(3) పూనినపని పూనికతో భవముట్టించెదను; స్వకర్మ మును విడిచిపెట్టి, ధనార్జన కీతరవనులను చేయను. శ్రద్ధ వహించి, యోగ్యుతోఁ బనిని చేయుటయే ధనార్జనకు మార్గము.

(4) ఇతరుల దుర్గుణముల నెంచను. వారి సుగుణములనే యెంచును. ఇతరుల అన్యాయముగ దుర్గుణముకనియం బారో పించినను, సమయము చిక్కినపు డెల్లవాని సుగుణముల తెచ్చు డు”నని తెలంగాణు వ్రాసెను.

ఇంతటితోఁ జాలించక, నాడు మొదలు గార్హస్థ్యధర్మములను సరిగా నడుపుచున్నది లేనిది తెలియించు వరకీందఁకొనుచుండెను. దీని ఫలితమును ముందు జూడగలము.

అనాదట్లాంటికుమహాసముద్రము జలార్థవసే. 'తెన్నె-
యరు' యోడలోని వారు మరియొక యోడను జూడునది,
తరి దినములయ్యెను. ఈ యోడ స్నేహపక్షము వారిజైవండున,
వారు జూచి సంతసించిరి. అది దగ్గిఱకు వచ్చుటవలన, దానిలో
నున్న ప్రయాణికులతో వీరు మాటలాడిరి. దానిని చూచుట
వలన తెలియియొక్క మనస్సు కలగను. — "ఇది 'స్నే' అను పేరుగల యోడ. స్త్రీ పురుషులేబదిమంది న్కొందుకొని,
'శల్లిను' చట్టముచుండి 'హ్యూయూర్కు' కు జోవుచున్నది.
ఇందులోని వారందఱు తట్టుపైకి వచ్చి మమ్ములను జూచి నెంత
సించిరట్లు నాకు గనబడెను. ఇట్లు దైవికముగ, మహాసము
ద్రముమీఁద రెంకోడలు గలిసినపుడు, వానిలోని యాత్రికు
లెంత సంతసింతురు! వారి మనస్సులలో నెంత యల్లాసము కలు
గును! ఆ యోడలోని వారి ముఖములను జూడగ, సంతోష
ముచే నాహ్లాదయము తపతపలాశి, యంతఃకరణ పూర్వముగ
బయలు వెడలిగందుచు, నే నానందమును వట్టలేక పోతి"మని
తెలియించు వ్రాసెను.

మరి వదియారు దినములకు, తట్టుమీదనుండు బాధా
కానందమును గలుగఁజేయుచు, యోడయొక్క చాకివాడు
“భూమి, భూమి” యని యటఁచెను. “అందరివలె నేను వేగ
ముగ బాడలేకపోతిని. నానేత్రము బానంద బాష్పములతో నిం
జెను.” అని తెలంగాణుని వ్రాసెను. మరి రెండు రోజులు గడ
చినపిదప, ఫిలడల్ ఫియా కార్మిక్ల దిగువగ, డెలవేరు నదిలో
సాక్షాత్త్రము 8 కంటల కి యోడలంగరు వేసెను. “విహా
రార్థము వడవనక్క, ఫిలడల్ ఫియాలోని బాలురు కొందరు
తైవికముగ వచ్చి, మా యోడ తట్టునక్క, మమ్ముల నొడ్డుకు
దీసికొనిపోవుటకు నమ్మించినందున, మేము వాటిలో బడన
లోనికి దిగి, 10 కంటల కొడ్డున జేరితిమి. వినుగు పట్టించి భీకా
వహద్రున నమ్మద్రపు ప్రయాణమును నిరుపద్రవముగ జేసినందు
కొకరికొకరు వందనములు చేసికొని, మేమందఱము దైవ
కృత్యమును గొని యాడితి”మని తెలంగాణుని వ్రాసెను.

ఓడదిగి, ఫిలడల్ ఫియావిభులలోధోవుచుండఁగ, మిక్కిలిగ
మునుండి తొలగింపఁబడిన గవర్నరు క్రమము తెలంగాణ నాకస్మిక
ముగ బారిలోఁ జూచెను. నిర్వేతకముగ తెలంగాణును యోవ
వున్నవందుకు, సిగ్గుపడి, తెలంగాణును బలుకరించక, క్రమశిక్ష
పోయెను. దరిద్రుడు, అలక్ష్యుఁడనునై, జనవార్థము నూతన
నీమలచారిత్రములు వ్రాయుచు, మరి సాతికసంవత్సరములు

ప్రపంచములో కొట్లాడి, పం॥ కి॥-రముల వయస్సున, లండను
పట్టణములో, పం॥ 1749-రమున, కీర్తనస్వర్ణము దయ్యెను.

కన్యకరీషుడుం దామీకలవాడై, యామెను బెంజమిను
మరవలేడు. లండనులోనుండు దినము లంతమగుముందు,
రొమ్మగారి చిక్కును వదిలించుకొని, బెంజమిను స్వస్థరేణు
బాంది, ప్రాచీనమోహమంకురింప, “మోహపాశములలో
చిక్కి, వీరిమూలమున నింగ్లాండునుండి ఫిల్డల్ ఫియాకు వచ్చితి”
నని బెంజమిను వ్రాసెను. ఇతఁ డింగ్లాండునుండి రాఁడని
విశ్వయింది, “రోజర్సు” అను కుమ్మరివానిని కన్యకరీషు
వివాహమాడెను. ఈ దాంపత్య మనుకూలము కానందున,
వానిని విడనాడి, కన్యకరీషు తన మాతృగృహము వచ్చి చేరి
యుండెను. ఈ సంగతులు బెంజమినుకు దెలిసి, ఇదియేం
తయు తనలోపమువలన జరిగినదని విచారించెను. టూలువుల
పాధపడలేక, ‘కుమ్మరి రోజర్సు’ పశ్చిమ దీవులకుఁబోయి,
కొంతకాలమున కక్కడ మృతినొండె నని వార్త వచ్చెను.

బెంజమిను దేశములో లేని సమయమున, కీమరు వ్యాపార
మును బాగుగ నడిపించినటులు కనబడెను. మునుపటివానికంటె
బాగుగనన్న బసలో కీమరు దుకాణమును పెట్టెను. ముద్రాక్షర
కాలకు కావలసిన నూతన కూర్పులను (New types) వాడు

శెంజమిను ప్రాంగ్లికు

తెప్పించెను. విశేషముగ పనిచాండ్రమనియోగింది, వ్యాపారమును వాడు సాగించుచుండెను.

దెంటనీ, శెంజమిను పనిలో ప్రవేశించెను. డానుహము, వాటరు వీధిలో నిల్లు త్రుచ్చుకొని, దానిని సామానుతోనించి, దుకాణము పెట్టెను. శ్రద్ధాభక్తులతో గ్రొత్తమనిని శెంజమిను చేయుదు, కొద్దికాలములోనే వ్యాపారమునందు నేర్పరి యయ్యెను. పుత్రవాత్సల్యముతో శెంజమినుని యజమానుడు, పితృవాత్సల్యముతో యజమానుని శెంజమిను, చూచుకొనుచుండిరి. ఒక యింటిలో నిరువురు కలిసియుండిరి. ఇటులా కాలమును పోయియుగ గడపుచున్నందున, శెంజమినుకు వర్తకయోగము తప్ప, మరియొకటి లేరట్లుతోచెను. కొద్దికాలములో సీ వ్యవహారములో వంతుదారుఁ డగుట కవకాశముగలిగి, డానుహముయొక్క స్థానము నాక్రమించు నేమోయని నాగురికితోచెను. అన్ని విధముల తుష్టిపుష్టికలవాడైనను డానుహము యొక్క ఋణమును తీర్చలే దనియు రీకుకన్య వన్యాయముగ దుఖముల పాలుచేసితి ననియు శెంజమిను విచారించుచుండెను.

మొదటిచూసములలో, పని పాగుటవలన, నితనియోగము బాగుగనుండువను యాశకలిగినను, వీనియోగదళ హాత్యుగ సంతరించెను. దుకాణముపెట్టిన నాలుగు నెలలకు, పండి

1737-రము ప్రితవరినెలలో, డెనుహము-బెంజమినులు చావు నంటుమువడిరి. పార్శ్వశూలచే బెంజమిను బాధవడి, చావుకు సిద్ధమయ్యెను. “నేను విస్తారము బాధవడితిని. వర్షము విడిచితిని. ఈగము కురిసినందున ఇన్నుజైనై, లేచి తిరిగి యీవనులనే మనుల కేయవలసి వచ్చెను గదా యని విచారించితి” నని బెంజమిను వ్రాసెను. డెనుహము చాలకాలము బాధవడి, శుభకు కాలవశమును బొందెను. తన వాత్సల్యమును జూచి-చుటకు, గొంతధనమును బెంజమిను కేయవలసిన దని, మరూ కానములో డెనుహము వ్రాసెను. తదనంతర మలేని పాత్తును పంరక్షకు లాక్రమించినందున, బెంజమిను పనిలేక గాలికి తిరుగవలసి వచ్చెను.

అనంతరము, కీమరుయొక్క ముద్రాక్షరశాలలో హెచ్చు వేతనమునకు బని నంగీకరించెను. ఇతనికి కీమరునకు మనస్సంతగ కలియకపోయినను, కీమరు విషయమై చెడువార్తలను వినుచున్నను, శరీరపోషకార్థ మిచ్చనిని బెంజమిను చేయుచుండెను. ఇక్కడ పనిచేయువారలలో, న్యాయ బుద్ధిగల ‘హ్యూమెరి డీతు’ అను నాటపురమువాని పరిచయము బెంజమినుకు గలిగెను. ఏడు వివేకి, యనుభవశాలి, రెస్సగు జడువుకొనివవాడు. అయినను, చువ్యపానమును తేయవారు; ఈ క్రొత్త పనియందు శ్రద్ధలేనివాడు.

ఎల్లప్పుడు, ఊల్లనవ్యభావము కలవాడుగాన, పనివాండ్రు
తోగలసి బెంబసి బెంజమిను తిరుగుచుండును. ఏదియో యొక
క్రొత్తవంగరిని పనివాండ్రకు ప్రతిరోజున పనిలోఁ జూపించుట
వలన, వారందఱితనిని గౌరవముగ జూచుచుండిరి. ఇతనిచే
శిక్షింపబడి, వారు పనిలోఁజేరి పారిరి. కేవలము వ్యాపారమును
వారు బాగుగపాగించిరి.

ఏదన ప్రకరణము

“జంటా” సమాజము.

ఈ కాలములోఁ దనతోఁ బనిచేయువాండ్రను, పట్టణములో నికరస్నేహితులను సమాజేశముచేసి, “జంటా” అను సమాజము నొకటి బెంజమిను స్థాపించెను. 'సం॥ 40-రములు' వఱకు శ్రేయోదాయకముగ, సుఖావహముగ నీ సమాజము వర్ధిల్లుచుండెను. మనుజులు, జ్ఞానము విజ్ఞానధర్మముల యభివృద్ధి కొఱి వసమాజము స్థాపింపఁబడినది. ఎవఁడైన నీ సమాజములోఁ బ్రవేశింపవలెననిన, నిలుచుండి తనగుండెమీఁద చేయిని వేసికొని, దిగువ వ్రాసిన సూత్రముల కొన్నికలకావలెను. ఆ సూత్రములను పొందుపఱచుచున్నారము:—

(1) “సమాజములోనివారి నెవరిని నేను అమర్యాద చేయును.

(2) “ఏ మతస్థుడైనను ఏవృత్త్యనుచిరోయుడైనను, ప్రతి మనుజుని ప్రేమించెదను.

(3) “పిచ్చియాలోచనలు కలవాడైనను తనకుఁ దోచిన విధమున ప్రార్థనచేయువాడైనను, సరి వానిదేహమునకు, శరీరమునకు వస్తువుల కేటవంటి నష్టమును గలుగఁజేయను.

(4) “సత్యమును సత్యమునకే బ్రేమించెదను నిచ్చును సత్యముగ సత్యమును తెలిసికొని, దాని నితరులకు తెలియు జేయుదును.” ప్రతి శుశ్రూషాము సాయంత్రము సమాజము వారు సభచేయుచుండిరి.

వరుస నై కాశ్రమికులుముల నీ సభలో వీరు తర్కించు చుండిరి. ఇందులో వాదముచేయుట కలదు.

“సత్యమును తెలియుటకు వివాద మాడవలయునుగాని, జగడ గొండితనము గూడదు” అని బెంజమిను వ్రాసెను. ఈ సమాజాభివృద్ధికొఱకు బెంజమిను కష్టపడుచుండెను. ఈ సమాజములో ముచ్చటించిన విషయముల నిందు పొందుపఱచు చున్నారము.

“స్వేచ్ఛాభమునకా, మనుజులు పనిచేయుచున్నారు!” “ఈ ద్వేషము మంచిది, చేసినవని చెబువని; దురుద్వేషము, చేసిన పని మంచిది—వీరిలో నేది శ్రేష్ఠము?” “వేదాంతముయొక్క అశ్మము, కోరికలను భేదించుటయా?” “సాఖ్యమున నేమి?” “మనుజుడు జీవిత కాలములో బూర్వ త్వమునుబొందగలఁడా?” “బుద్ధి, మంచినశవదీయఁ గల బీదవాడు; బుద్ధి మంచినదవదీయఁ లేని భాగ్యవంతుడు—వీరిలో నెవరిన్నేహము మంచిది?” “వీరు మృతినొందిన, వీరిలో నెవరి పురణమువలన దేశము

నవ్యమును బొందును! " "వీరిలో నెవరు సుఖజీవులు!" మీని సమాజములోఁ బూర్వోక్తరముగ సమన్వయించుచుండిరి.

దీనిని స్థాపించిన కొన్ని రోజులకు, బెంజమిను దీనిని విడిచి వేయవలసి వచ్చుననుభయము కలిగెను. కీమరు ముద్రాశుర శాలలో బనిచేయుచు, 6 మాసములు సుఖముగ బెంజమిను గడిపెను. పూర్వమువలె, బెంజమిను దగ్గరకు తేరనీయక, కీమరు వానిని దూరముగ నుంచుచు వచ్చెను. ఇంతలో కీమరు యొక్క వ్యవహారము తగ్గినది. అతని ఋణములు లావయ్యెను. అయి వను, నతని పనివారద్రందఱు, బెంజమినుచే కిక్కింపబడి, పని లోఁదేరి పారిరి. అందుచే, హెచ్చువేతనమిచ్చి బెంజమినును పని లోనుంచుటకు కీమరు కిష్టములేకపోయెను. ఏదో చిన్న జగడము తెచ్చి, కీమ రతనిని కోవగించెను. అందుకు రోషముకలిగి, బెంజ మిను పనిమాని లేచిపోయెను.

గృహమునకుఁబోయి, శాంతుడై తానుచేసిన పనిని బెంజమిను వితర్కించెను. బోధనపట్టణమునకుఁ బోవలెనని యితఁడాలోచించెను. నాలుగు సంవత్సరములనుండి వ్యగృహ మునకు వెళ్లలేదు. ఈ లోపున తానుచేసిన పనులేమియు వం చివికావని బెంజమి నను కొనెను. ధనమైననుగూడఁ బెట్టలేదు. వెన్నను కియ్యవలసిన సొమ్ము నియ్యలేదు.

కాత్రువేర్తయైన 'ఎమర్సన్' చెప్పిన విధమున, బెంజమిన్ నును జోలినవారిని రాతిమీదఁబడుచున్నవారు చేయదన్నవారు. ఒకనాటి సాయంకాలమున, హ్యూమెరిడిత్తు, అను వాడితని యొద్దకువచ్చి, ముచ్చటించుచు, కీమరు ఋణముల పాలయిన సంగతిని చెప్పెను. ఇంకొకరు, కీమరు పనినేర్చులేనివాఁడు. ఇంతలో సంతలోనో, వానివని ముగియుచున్నయొ, వారు స్వంతముగ ముద్రాక్షరకాలను స్థాపించుట కవకాశ ముండుననియు, వారు పలుకుకొనిరి. మెరిడిత్తు మదుపుపెట్టి, కావలయు సామాను తను దొప్పించుటకు, నిరువురుకలిసి పనిచేసి, లాభములను సమముగ పుచ్చుకొనుటకు వమ్మరించిరి.

గవర్నమెంటు నోటుకాగితములను ముద్రించుటకు కీమరుని నియోగించిరి. వానిచేతికించివా రెవరిపనిని బాగుగజేయులేరు. అందుచే, బెంజమిన్ ను గోపముమాని పనిలోజేరమని వాఁడు నేడెను. బెంజమిన్ పనిలోదిరిగి ప్రవేశించెను. అందుచేత, రెండుమూడుసంవత్సరములవఱకు కీమరుయొక్క హ్యూమరము సాగెను. కావలసిన అచ్చులు సిద్ధముకాగానే, న్యాయకాస్రాధికారుల యెదుట ముద్రించుటకు, వీరిరువురు కలిసి 'బర్లింగుటను' వట్టణమునకుఁ జోయిరి. ఈ సమయముననే, వారిపరిచయము వీనికి గలిగెను. "నామనస్సు పకనమువలన పరిపక్వము నొందినందున, నాపరిభాషణయందు వారిచ్చకలిగి

యిందిరి. వారిగృహములకు నన్ను పిలుచుకొనివెళ్లి, వారి న్నే హితుల దర్శనము నాకు జేయించుచుండిరి. కీమరు నేను పొందిన మర్యాదను బొందలేదు. నిజముగ, కీమరు వెర్రిబాగుల వాడు. ప్రపంచరీతిని జెలియనివాడు. జననమ్మకాభిప్రాయములను కాదనువాడు. రోతను పుట్టించునం తనలక్షణముకల వాడను" అని గర్వముగ జెరిమిను వ్రాసెను.

ఇదివఱలో వ్రాసిన ప్రకార మింగ్లాండునుండి, వం! 1738-రము ప్రారంభమున, సచ్చయంత్రము, కూర్పులు వచ్చినందున, కీమరుతో వ్యవహారమును చక్కజేసికొని, మెరిజిత్తు జెరిమి నులు కలిసి, ముద్రాక్షరకాలను స్థాపించుటకు పనుకట్టిరి.

ఈకాలములోనే జెరిమిను, తనగోరీమీద వ్రాయవలసి వదిగా నీ దిగువ చరణమును వ్రాసెను. "ముద్రకుఁడైన జెరిమినుయొక్క దేహము (అక్షరములు మాసిపోయి, ప్రాతలిని గ్రంథముయొక్క యట్టవలె), క్రిమికీటకముల కావచ్చుమై, యిక్కడనున్నది. ఈ గ్రంథము నాశముపొందక, నృప్తికర్తచే దిద్దఁబడినవరణచేయఁబడి, దీనికంటె రమ్యమైవకూర్పులో చేయఁబడి, తిరిగి ప్రచురింపఁబడు నని వాని నమ్మకము."

పెంజుండవ ప్రకరణము

పెంజుండు - పెరిషిత్తు: - ముద్రకులు.

జాగరూకతతో వీరు పని నారంభించిరి. సంవత్సరమున కిరువదినాలుగుకాను లక్షై కొప్పండముచేసికొని, బనను మాటలాడిరి. కొంతభాగమును తమ స్వంతమున కుంచుకొని, శేషించినదానినితరుల కడ్డకెచ్చిచేసిరి. అక్షరకూర్పులను విప్పి, యంత్రమును స్థాపించి, కావలసిన వస్తువులనుగొని, పనినారంభము చేయునరికి, దగ్గిఱనున్న రొక్కము వ్యయమయి పోయినందున, చేతిలో నొక కానులేకయే, వీరు పనినిసాగించిరి.

దినచర్యకుఁ దగినసాము, వీరికివనిలో వచ్చుటలేదు. అప్పు డిప్పుడు 'జంటో' సమాజమువారును, వారు శిష్యులనుచేయుటచే వచ్చినవారు మాత్రము వీరికిఁ బని విచ్చుచుండిరి. ఇంత మాత్రమున, పని వడచునా! అయినను, సమాజమువారి ప్రాచీకము కలదు. అందుచే, వారు దీనిని నిలఁబెట్టాటకు తగిన వ్రయత్నములు, వ్రాత, మాటల మూలమున జేయుచుండిరి. పెంజుండుయొక్క క్రద్ధాభక్తులను, పనినేర్పును, బుద్ధికుశలతను, పనిస్తరముగ వీరు పొగడుచు వచ్చిరి. చేయవలసినపనిని జాగ

హాళతో రాత్రింబగళ్లు కష్టపడి, పెరు నిలుబెట్టుటకు బెంబి
మిను ప్రచుత్పించుచుండెను.

ఇతను మొదటినుండి, పార్తాపత్రికను ముద్రించి ప్రతు
రము చేయవలె నవికోరుచుండెను. చేయుటానివషవి వాచరణ
తోనికె తెచ్చువఱకు దానిని గోవ్యముగ నుంచు స్వభావముకల
వాడైనను, పొరబాటున నొకనితో నీ సంగతిని జెప్పినందున,
సత్యముజూనిని కీమరు చెవినివేసెను. ఏవనియులేనందున, పత్యము
పార్తాపత్రికను ముద్రించుటకు సన్నద్ధుఁ డయ్యెను. 'సర్వ
శాస్త్ర - కార్యబోధిని' యనుపేరుతో నొక పత్రిక సత్యము
ప్రచురముచేసెను. దీని సందఱు ల్లాఘించిరి.

దీనివిచూచి రోహయ ద్దచిత్తుడై, బెంబిను వ్యాకులము
పొందెను. ధైర్యము తెచ్చుకొని, బంటోసమాజము వారి
సహాయమున, నితఁ డొక పత్రికను ప్రచురించుట కారంభిం
చెను. 'అథికప్రసంగి' యను పేరుతో నీపత్రిక వెడలెను.
ఇది యన్నిటిని పరిహసించి, యుగతొలిచేయుచుండెను. "మేము
సత్యమును చెప్పటచే, మీశందఱీ కష్టముగ నుండును.
మీ తప్పులను దెలిసికొనుటకు కదా, మీయ పంపత్సరమున
కెనిమిది రూప్యములను మా కిచ్చుచున్నారు. అవును ఇప్పుడు
మీతప్పులను జూచి సత్యవారి నమయముకూడ వచ్చునుగాన,
మీరప్పుడు వారినిజూచి నవ్వవచ్చును" అని 'అథిక ప్రసం

గిలో 'వ్రాయుట' డెను. ఇందులో కీమదు యెత్తిపొడిది బెంజమిను వ్రాయుటయు— 'బోథి' లో నితనిది యెత్తి పొడిది కీమదు వ్రాయుటయు, జరిగెను.

ఋణగ్రస్తఁడై వందున, కీమరు పత్రికను సాగించులో పోయెను. తుదకు దానిని బెంజమిను కరణము వేసెను. పూర్వపు పేరు తీసివేసి, 'పెన్నిలు వానియాగజెటు' అను పేరుతో 'బోథి' ని బెంజమిను ప్రచురించెను. ఇదివఱలో, దన చిన్న తనములో, దనయన్న గారికి 'కోరాంటు' పత్రికను ప్రచురించి వందుకు జరిగిన పరాధవమును జ్ఞక్తికి దెచ్చుకొని, బెంజమి నీ పత్రికను జాగరూకతతోను వివేకముతోను బ్రచురముజేసెను. సత్యమును రూఢిగవ్రాయుచు, యస్త్రియమైన సత్యమును మృదువుగ జెప్పచు, ఇతరుల మనస్సును నొప్పించు, యందఱికి మేలుకలుగుకట్లు, బెంజమి నీ పత్రికను నడిపించుచుండెను.

ఇప్పటికిని, వీరి ముద్రకవ్యాపారము బహుశముగ నుండ లేదు. వీరు బీదవారుగ నుండిరి. సహాయముచేయుట కొకఁడైనను లేడయ్యెను. ఇందుమించుగ పనిపంతులు బెంజమిను చేయుచుండెను. పెరిడిక్తు పని తెలియనివాడు, త్రాగుబోతు. ప్లువ్రడు, వాడు యై నుటచియుండను.

ఋణమును చేయనేరూడదు. చేసినపెంటనే దానిని తీరు మానము చేయవలెను. లేనియెడల, నొకానొకప్పుడు, మన

కపాధ్యముగ నున్న కాలములో నది నీరుమానముకు తలదాచుకును. అన్ని వాయుద్యమములు జరిగించి, నాలుగు దైవుల నుండి ధనమువచ్చు నేమోయని చూచుచు, మునుగుచున్న ప్యాపరమును లేవనెత్తుటకు వమధ్యమగునున్న బెంజమినుకు ఋణము నంగతిని జ్ఞాపకము తెచ్చుటకు, వెన్నను నుడువుగ నొక లేఖను వ్రాసినది. తన తన నొప్పుకొని, కొంతము కాలము గడుపుచేయ మని బెంజమినుకు ప్రత్యుత్తర మిచ్చి వ్రాసెను. అటుల గడుపుచూపినందున, నేను సంవత్సరముల నుండి బాధించుచున్న ఋణము నవలువృద్ధులతో, దీర్చుటకు కొద్దికాలములో నితని కవకాశము జెప్పెను.

ఇదివఱకు, సర్కారుకు కావలసిన కాగితములను 'బ్రాహ్మ వర్మ' ముద్రించుచుండెను. ఇతడు కొన్నిలోపములు చేసినందున, వీనిని మార్చిపించి, వా రావనిని బెంజమినుకు చూడ మనిరి. ఇందు మూలమున, 'బెంజమినుకు గురికిత్తు'ల కంఠగలాభములేకపోయినను, కొంతవఱకు వీరికి చేరువచ్చి, వీరు నిలకబడుట కవకాశముయ్యెను.

రెండు సంవత్సరములనుండి కష్టపడుచున్నను, తనాధార మస్థిరియై, బెంజమినుకు వని నిలకడతో నుండగల దను నచ్చకము లేకపోయెను. వెద్యము పెట్టిన 200 కాసులలోను పగము సొమ్మును 'తండ్రి గురికిత్తు' బాగ్రత్తచేయకలిగెను.

ఇంగ్లాండునుండి వస్తుసామగ్రి వంతయు పరవశి! తెచ్చినందున, పరవశినిచ్చినవాడు వీరుచేసిన విలంబమునకు భయపడి, న్యాయసభలో వీరి సామానులమీద తీరుమానమును బాండును. బామినుపైని వీరియపురిని వదిలిరి. = ఇట్టి స్థితిలో, నాద్రీయస్నేహితు లిరువురు ఇవ్వేరుగ నాయుద్ధకువచ్చి, నేను కోరినసామ్యునిచ్చెదమని నాతోజెప్పిరి. మెరిడిత్తుతో వంతును జోగొట్టుకొని, స్వతంత్రముగ నన్నుండ మనిరి. వారుచేసిన మేలు నాకు మరపునకు రాదు" అని కృతజ్ఞతాపూర్వకముగ బెంజమిను వ్రాసెను.

ఈ స్నేహితులు, "విల్లియంబొల్లాను, "రాబర్టుగ్రేసు" అనువారు. వీరు "జెంటో" సమాజములోనివారు. తవితకాల మంతయు వీరు బెంజమిను కాపులుగనుండిరి. తండ్రి, కుమారు మెరిడిత్తులవలన మేలుపొంది నందున, వారిని విడుచుటకు కష్ట మనియు, పత్రముప్రకారము వారు నడుచుకొనిన పక్షమున, వంతువారితో వదులుకొనుటకు తన కష్టములేదని స్నేహితులతో నితడు జెప్పెను. అంతలో, వంతుబాదుడైన కుమార మెరిడిత్తును కలిసి, "సేపుచేసిన వ్యవహారము సీతండ్రి కష్టము లేనట్లు జనుబడుచున్నది. ఇచ్చెద వనిన సామ్యు వతడు నీ కిచ్చు నేమోగాని, మనకిచ్చునటుల నాకు దోచదు. ఏమాటయు, పిప్రునాతో యాధిగ జెప్పిన, సర్వము నీకువదిలి, నావనిని బాదు

కొనదను" అని బెంజమిను చెప్పెను. అప్పుడు, "నాతండ్రి మోస
పోయెను. అతనియొద్ద సొమ్ములేదు. మరి నే నతనిని తొండు
చేయలేను. ఈపని నాకు తగినదికాదు. నేను మొదట వ్యవ
సాయదారుడను. పట్టణమువచ్చి, ముప్పదియేండ్లు వచ్చినపై,
త్రొత్తవ్యాపారములో దిగుట నాబుద్ధితక్కువ..... నేను తిరుగ
దున్నుకొనుటకు జోయెదను. నీ స్నేహితులు నీకు సహాయముచేసిన, వారిని జూచుకొనుము. మరము మునిచేసిన
ఋణములను తీర్చుటకు శక్తి నీకున్నయెడల, నాతండ్రియదుభ
విమిత్రమిచ్చిన నూరుకానుల నిచ్చివేయుము; నేను స్వయముగ
చేసిన ఋణములను తీర్చివేయుము; నాకు ముప్పదికానుల
నిచ్చిన, నావంతులు నీకు విడిచిపెట్టును. నీవే సర్వస్వమును
బొందవచ్చును" అని కుమార మెరిడిత్తు చెప్పెను.

పెంటనే, దీనికి బెంజమిను సమ్మతించి, నూరుకానులు
చొప్పున ప్రతిస్నేహితునియొద్ద బదులుచేసి, మెరిడిత్తుల కిచ్చి
వేసి, స్వంతముగ వ్యాపారమును బెట్టెను. నేడు మొదలు
విశేషముగ నొకవొనుగులులేక, స్థిరముగ నితని వ్యాపారము
వదలుచుండెను. నానాటికి పరవతి కలిగెను. యుక్తావస్థవిహర
చేష్టావశ్యమై, బెంజమిను తన వ్యవహారములో మెలలకు
చుండెను.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

వివాహము.

వ్యవహారమును సాగించుటకు మార్గము లెన్నగనుండుటా చేత, వ్యవధిర్లుడై, బెంజమిను వివాహానుష్ఠానము దయ్యెను. = గృహిణిగాడ్చి" యొద్ద నితడు అనచేయుచున్నందున, నామె, బంధుగులయొద్దనున్న "కన్యకగాడ్చి" కిత్తు తగిన వరుడని, యోచించెను.

"ఈమె మమ్ములను సమావేశముచేయుచుండెను. ఇంటి వారు వన్న భోజనమునకు విలుచుచుండిరి. భోజనానంతరమున, మే మిరువురము మాటలాడుట కవకాశ మిచ్చుటకు, వారు వన్నవన్నగ లేదిపోవుచువచ్చిరి. తుదకు, వారితో నాయుద్దేశమును జెప్పగోరి, గృహిణిగాడ్చిద్వారా నామాటను బంపితిని. నా ముద్రాపత్రాలకు నేను చేసిన ఋణములో, శేషించిన సూరుకాసులను వారిని తీర్చివేయమని, వారికి మాటను బంపితిని. వారు సొమ్మునియ్యలేమని చెప్పినందున, వారి గృహమును, తొక్కుపెట్టి సొమ్ము నియ్యవలసినదని నేనుగోరితిని. దీనికి వారు వమ్మరించలేదు. కొద్దిరోజులకు, బ్రాహ్మ ఫణ్డు—కీమదులవలె, నేనుకూడ నచ్చువనిలో దిగువాఁడు నని

యెంచి, కన్యకగాడ్చీతో పన్ను మాటలాడ నీయనందున, నామె నా కగువడలేదు. నేనుగూడ వెళ్లుట మార్చిచేసితిని. ఈ విధమున నాకామియం దనురాగమున్నది లేనిది వాడు తెలిసికొన గోరలేదాగాని, నేనుమాత్రము కోపముచేత వెళ్లలేదు. అందుచేత, వాడు కలవరపడి, రమ్మనుమని వాకు వర్తమానము బంపినను, నేను వెళ్లలేదు. ఇట్లంతయు నాకువదిలి, వాడు లేచిపోయిరి. నేను మరియొకరిని బసలో దింపలే" దని బెంజమిను వ్రాసెను.

కన్యకరీడు, యీలోపున నొంటరిగ నుండి కుందుమండెను. వాస్తవముగ, కుమ్మరిరోజుల్ని చనిపోయెను. అప్పుడప్పుడు, బెంజమిను గృహిణిరీతును జూచుటకు వెళ్లుచుండెను. ఆమెకు పలహో విచ్చుటకలదు. కన్యకయొక్క దురవస్థకుండు పగచుచుండెను. అందుచేత, మనస్సును కదురుచేసికొని, యే కన్యములు వచ్చినను భరించుటకు నిశ్చయించి, సం॥ 1780-రము పెట్టెంబడు నెలలో బెంజమిను కన్యకరీడును వివాహమాడెను.

గృహిణి బెంజమినునన్ని విధముల ధర్మచారిణియై యుండెను. భర్తకు పనిపాటులలో సహకారియై, గృహకృత్యములను నేర్పుగ నిర్వర్తించుచు, నామె దయాపూర్ణురూ అనిపించుకొనెను. = వ్యయముగ కట్టిన, లీనను, రోకుపు ధన్యులను, నేను భరించుట కామె యిచ్చును. ఈ సంగతి జ్ఞానకము వచ్చిన

త్రుడు, నామభిన్న కరగను. ఎల్లప్పు డామె సంకోషముగ నుండును. ఇతరుల లోపాలోపములను సవరణచేయు స్వభావము కలది. స్వల్పవిషయములనుకూడ పట్టుదలతోఁ జూచుచుండును. స్వల్పవిషయములలోనే మనుజులు సంతుష్టిచెందవలెను. 18-వ శతాబ్దమున జీవించుటచేత నామె చదువరి కాదు. ఉత్తరముల నామె తెలివితేటలతో వ్రాసెను, వాని తగ్గిప్రతిము సుయైనదికా”దని పరదేశములో నుండినపుడు శెంజునిను వ్రాసెను. ఆమె చెప్పినది; ఆమె ముఖరచితము విశసించియుండును. ఆమె పిల్లలు, మనుమలు చక్కనివారని మాతననీమలలోఁ బ్రసిద్ధి కెక్కిరి.

ఆతఁడు స్త్రీలోలుడు కాకపోయినను, భార్యను మృదువుగను, దయతోను, యుక్తముగను జూచుచుండెను. ఇట్టి భర్తను బొందినందు కామె గర్వింపెను. ఇరువు రన్యోన్యము రాగము కలవారలు. “మేముకరి నొకరు సంతోషింపఁజేయవలయునని కోరుచుంటిమి” అని శెంజునిను వ్రాసెను. “మామొద్ద, పనికిమించిన సేవకులులేరు. మేము సంసారముగ నుంటిమి. లేనిపోని భేషములు మాకులేవు. సుమారు పదునెనిమిది చూష్యముల కొక పెండిగరిటకు నాభార్య నాకు తెలియకుండకొనెను. నేడు మొదలు పెండిసామాను, పింగాణివస్తువులు మాయింటిలో కనఁబడుచుండెను. మేము ధనవంతుల మైవలొందెది, నీ

పాపములు "హెచ్చుచుండ"నని కూడ తెలుసును (బ్రాహ్మను వివాహమైన కొన్నిరోజుల కీ ముచ్చట జరిగెను. ఇరవి వ్యవహార మైనను బాగుగాలేదు; నిండులేదు; పల్లిలేదు. వసులన్నియు న్వయముగ నతనిచేత జేయఁబడుచుండెను. నమయములో, సర్వజనోపయోగ్యమైన పుస్తకభాండాగారమును స్థాపించుటకు దగిన బ్రయత్నముల నితఁడు జేసెను.

“జంట” సమాజము స్థాపించినపుడు, స్వంతమందిర మేదియు దానికిలేదు. సమాజములోనివాఁడు “రాబర్టుగ్రేను” కరుణతో నొక గది నిర్మించున, దానిలో సమాజమువారు కూచుండిరి. వివాదాంశములను విశదీకరించుటకు సభ్యులు కొన్ని పుస్తకములను సభకు తీసికొనివచ్చి, వని ముగిసినపైని, వానిని తమ గృహములకుఁ దీసికొనిపోవుచుండిరి. మందిరములో నొక గదిలో ప్రతినభ్యుదయ తన పుస్తకములనుంచుటవలన, వానిని జదువుట కందఁజేసి వీలగు నని తెలుపియు ముచ్చటించెను. వచ్చెయని యందఱంగీకరించిరి. మందిరములోఁ బుస్తకములుంచఁబడెను. వానిని పాఠకొను నేర్పు సమాసముగ నందఱు కలవారుకాదు గనుక, కొన్ని పుస్తకములు మాసిపోయినవి. అందుచేత, వీని యజమానులు విసిగొని, తమ పుస్తకములను స్యగృహములకుఁ దీసికొనిపోయిరి. అటులంబడుచేసిరి. పుస్తకములను గొనుటకు కత్తలేని సంసారు లిదినఱకు వీనిని చదువుట

వలన రాజమును జొంది, ప్రస్తుత మవిశేషమైన నిండు వ్యవహారమును జొందిరి.

చందాబీనీ, పుస్తక భాండాగారము నొకటి లేవనెత్తవలెనని తెలంగాణను యోచించెను. ప్రతిచందాదారుడు ప్రభుత్వమున వందికలను గొనుటకు రెండుకానుల నిచ్చి, ప్రతిసంవత్సరము మూరెనిమిది రూప్యముల నిచ్చుకొనవలసిన దని, తెలంగాణ సర్పాటుచేసెను. అక్కడ ధనము నిచ్చువారులేరు. చదువుకొను వారు లేరు. బానియం వాస్తవియున్నవారులేరు. అందుచేత, చందాబీయుల కష్టమయ్యెను. నలుగురినిచూచి, వారితో దాను స్వయముగ చెప్పి, వారిచేత నితరులకు చెప్పించి, యితడు కష్టపడెను. అనుకొనిన 5-నెలలకు, సం॥ 1731-వ సంవత్సరము వచ్చువరకి, 50-చందాదారులు గూడిరి. సం॥ 1732-రము మార్చి నెల వచ్చువరకి, చందాసామ్మ వమాలుకాబడెను. ఇంగ్లాండునుండి పుస్తకములను దెప్పించుట కతడు వ్రాసెను. 'కాలిన్సు' పుస్తక భాండాగారపు కార్యాధ్యక్షుడుగ, ముప్పదిసంవత్సరములుండెను. స్నేహితులు కృపతో, గొన్ని పుస్తకములను బహుమతి చేసిరి. అవి వచ్చినరకువారే, ప్రతిదానిని ప్రతిచందాదారుడు చదివి ముఖ్యాంశముల నెత్తి, వ్రాయవలసిన దని యొక పద్ధతి వందల ప్రస్తుతముపైని తెలంగాణను వ్రాసెను.

అట్లోబరునెరిలోఁ బుస్తకములు వచ్చెను. నమూనము
బారోకనిని ఖాండాగారపు కార్యదర్శిగ నియమించిరి. వారములో
నొకరోజున ప్రతివాడు పుస్తకములను తెచ్చుకొనుచుండెను.
రెండవసంవత్సరములో బెంజును కార్యదర్శిగ నుండెను. దీని
ననుసరించి దేశమం దంతటను మఱికొన్ని ఖాండాగారములు
లేచెను. సం॥ 1789-రములో 5487; సం॥ 1807-రములో
14,457; సం॥ 1861-రములో 70,000, పుస్తకము లుండెను.
నూటపాతిక సంవత్సరములవఱ కవిచ్చిన్నముగ నిదిక్రేయస్సు
విచ్చుచుండెను. ఇది ముందుకూడ నిటులనే యుండునని తోచు
చున్నది. మండికట్టు దిట్టము లేర్పఱచి, వ్యవహారమును బాగుగ
జరిపించి, బెంజును, నీని స్నేహితులు, దీనిని క్రద్ధతో జూచి
నందున, నింత యభివృద్ధిలోని కీ ఖాండాగారము వచ్చెను.
“తామన్నపెన్ను” అనునతఁడు ఫిలడల్ఫియాకు వచ్చినపుడు,
వాని దర్శనమునకు వెళ్లి, కార్యవాహకు లొక విన్నపమును
జదివెరి. అతఁడు సంతసించి, బహుమానముగ గొన్నిపుస్తక
ముల నిచ్చెను. “గ్రంథపకవ, నాగరీకమైనవని యని,
యెన్నఁబడెను. పకవమునండి వీరిని విడదీయుటకు తమ వినో
దము లాకాలమున లేనందున, వీరు గ్రంథాలలోకనము
చేయురు కాలము వ్యయముచేసిరి. ఆకాలమం దవ్యదేశీయుల
శంక, బాగుగ గ్రంథములను జదువువారు వీర” అని బెంజు
మీరు వ్రాసెను.

చదువరియై, కీర్తిప్రతిష్ఠలను బొందిన జెంజమియ, వ్యవ
హారస్తుడుగ నటులవన్న కెక్కెనో మనమింకను చూడవలయును.
సం॥ 1728-రము మొదలు సం॥ 1748-రము వఱకు మంచి వ్యవ
హారస్తుడని జెంజమియ పేరొందెను. ముద్రకుడు, గ్రంథపవ
రణకుడు, కూర్చువాడు, ప్రకటించువాడుగ, నితడుండెను.
సిరా, చీటీగుడ్డలు, నల్పు, బొతురెక్కలు, మొదలగువాని
నితఃకర్మముచేసెను. దేశపమాచారములను తెలిసికొనుట కితని
చువాణమున కందఱు వచ్చుచుందురు.

‘ఫెన్సిలువానియాగజెటు’ అను వార్తాపత్రిక మునువటి
కంటె వెల్లడిగ వ్యాపించెను. ఇది నూతన దీటులలో వన్నె
కెక్కెను. అక్కడివారికి పోదరభావమును బుట్టించెను; ప్రజల
కుమార బుద్ధిని బోధించెను. శాస్త్రోక్తప్రకరణములు, వ్యాస
ములు, సమాచారములు, వర్తకవిశేషములును గలిగి, వీనిని
ధారాళముగ వ్రాయుచు, మరళేపములనిది జోగొట్టుచుండెను.

సం॥ 1783 రము డిశంబరులో, ‘పూయరిచ్చెడ్డు’ అను పేరు
పెట్టి, యొక పంచాంగము నితడు ప్రకటించెను. ఇది నాలుగు
వైపులను వ్యాపించినది. దీనిలో గంభీరమైన సీతివాక్యములు
శలవు. ఇది హాస్యరసము ప్రధానముగ కలిగియుండెను. ఇది
పేరనమైన పంచాంగము. ఇందు ఉపోద్ఘాతములు, ప్రకటనలు
ప్రకృతి విశేషములు, గ్రహణములు, చింతగవ్రాయఁబడు

చుండెను. సామి తెలు, వద్యములు వరసమైనవి. వరసములేని, వీరవము కాని విశేషములు లేవు.

“ఇందులోని సత్యమేమన, నేను కట్టకదరించుటను, నాభార్య మందిది, గర్విస్తే. వాగగుడ్డలు కట్టుకొని, రాత్నము నొడ్డను గూర్చొనుట కామి యివ్వవడదు. పనిలేక, నేను పక్షుల ములను జూచుచుందు పని నామీద నామెకు గోవము. నా పుత్రములను తగులపెట్టుదునని, నన్ను భయపెట్టును. అందు చేత, నామె కోరినప్రకారము, లాభమగు పని నేదైన నేను చేయవలయునుగదా! తదనుకూలముగ, నీవని నారంభించితిని” అని పూరుతిచ్చుట వంశాగములో లిఖించబడెను. మరియొక పర్యాయము, “ఒక జతచెప్పలు, నందు నారబంచ లామెకు, నాకొక కోటును కొనినాను. ఇదివరకు కోటులేనందున, బయటకు పోవుటకు సిగ్గుపడితిని. అమె కోవము కొంచెము తగ్గినది. అందు చేత, మునుపటికంటె, నిష్కడు రాత్రివేళల స్వస్థగ నిద్రించుచుంటిని” అని ‘పూరుతిచ్చుట’లో వ్రాయబడెను. ఇందులో కొన్ని సరసముగ, వ్రాయబడిన సంగతుల నిందు పొందుపఱచుచున్నారము:—“కొట్టవలెను, ప్రేమించవలెను.” “బంగారమును పరీక్షించునది నిష్క; స్త్రీని, బంగారము; పురుషుని, స్త్రీ.” “నూతనమైన సత్యము, సత్యమే; పురాతనమైన తప్పు, తప్పు.” “ఇరువురు చనిపోయిన, ముప్పులు రహస్యము నుంచు.

“అయ్యో!” “నీవు దుకాణమునుంచుము—దుకాణము నిన్నుం
చును.” “వక్తయొక్కమాటలు పూర్ణ స్వానము; తెలివి
పూర్ణానుస్వానము.” “నీవు చెప్పిన సంగతులను విని, యాచి
వత్సవిచున్నది. ఎందుచేతను? ఆమెకు మంచిదంతయులుకలవు.”
“మట్టము, చూపులకు వచ్చినవారు, చేయలు మూడురోజులలో
కంపుకొట్టును.” “రోగము కుదుర్చువాడు వైవము,
కట్నము పుచ్చుకొనువాడు వైద్యుడు.” “నమ్మకమైన స్నేహి
తులు ముప్పులు:—ముసలిభార్య, ముసలికుక్క, రొక్కము
ధనము.” “వివాహమునకు ముందు కండ్లు తెరిచియుండుము;
తరువాత, సగము వానిని మూయుము.”

పనిసంవత్సరములకు, వ్యగ్రామమునకు బెంజమిను వెళ్లెను.
శివీరకాలములో ప్రతి పనిసంవత్సరముల కొకపర్యాయము
అతడు వ్యగ్రామమునకు వెళ్లిచుండెను. తిరుగుదలలో న్యూ
పోర్టుకు వచ్చి, తన్నయన్న నితడు చూచెను. పూర్వపు మన
వర్ధలు మఱిది, కొంతకాల మన్నదమ్ములు. కలసి మెలసి
యుండిరి. కేమ్పు ప్రాంక్షిను జబ్బుగనున్నందున, వతడు తన
కుమారుని తమ్ముని కప్పగించెను. ■ ప్రకారమే, వాచి! చదువు
చెప్పించి, ముద్రకుని వ్యాపారమును బెంజమిను నేర్పెను.
ఇంతలో కేమ్పు కాలధర్మము నొందినందున, వతని భార్య

“నూర్పొట్టు”లోనే వ్యాపారముచేయుచుండెను. చదువు నుంగి
సివపైని, కుమారుడు తల్లియొద్దకు వెళ్లెను.

బెంజమిను ఫిలడల్ఫియాలో స్వంతవసులను జూతు
కొనుచు, వృగ్నామస్థులచే మన్ననలను జొందెను. సం॥ 1788-
రములో “సామాన్యప్రజాసభ”కు లేఖకునిగ, బెంజమినును
నియోగించిరి. పెన్నిలువానియాలో నితఁడే మురిమంతుఁడు.
ఈ యంద్యోగమువలన భవము దొరకక పోయినను రాష్ట్రము
వారి ముద్రకవసులను జూచుటచేత, నితనికి లాభము గలిగెను.
ఈ పనిలోఁ బడునాలుగు పంచత్సరము లకుఁ దుండెను. ఫిలడల్
ఫియాలో “పోట్టుమాన్యు”గ నియోగింపఁబడినందున, దేశము
లోని సమాచారములను తెలిసికొనుట కితనికి ఏలువడి,
తనవార్తాపత్రికను విశేషముగ విస్తరింపఁజేసెను. నేడు మొద
లవిద్భిన్నముగ నితఁడు శరీరయశ్రమను గడిపెను.

ఆతఁడంతరంగమున జరిగిన జీవితచరిత్ర మతియాష్టభకర
ముగ నుండును!

పనియన ప్రకరణము

స్వయంత్యమి.

పుస్తక భాండాగారములోని పుస్తకము లన్నియు మొదలను చదివెను. ఇతను మొదట దేశ-చరిత్రలను, మహాపురుషుల జీవన చరిత్రములను, జదివినట్లుం గనబడుచున్నది. “చరిత్రవశనోద్భాసితాభిప్రాయము” లను నొక వ్యాసము నిరంకు వ్రాసెను. ఏబది సంవత్సరము లైరోపాలోని గాజుల దివ్యాములలో కాలము గడిచి, శాస్త్రోక్తముగ నడచు తంత్రవాది వ్రాసిన విధమున నీ వ్యాసము వ్రాయఁబడినదిగాని, నూతన సీమ. లలో స్వామధవము లేని పడుచువారు వ్రాసినట్లు కనబడదు. ఈ వ్యాసము చాలకాలము ప్రచురములేక పడియుండెను.

ధర్మాత్ముల నందఱిని పమాహూయముచేసి, యొక సంఘమును స్థాపించవలెనని చెందెనును యత్నించి, తన స్నేహితులలో నీ సంగతిని ముచ్చటించ, వారందు కంగీకరించిరి. “ముక్తులు - స్వామ్యులు సంఘము” అని దీనికి బేరు పెట్టుట తీతను తలచెను. ముక్తులన, పాపము, ఋణములనుండి ముక్తిని పొందిన వారు. ఈ రెండు కాధలులేనందున, స్వామ్యులు. మున్ముందుగ

ధర్మాచారిలో నితడు పూర్ణ తప్తమును జొండగోరెను. ఏకాల మందును తప్పచేయక యుండవలెను. పొరపాటుచేతఁ జేయు న్నే హితంబప్రోద్బలముచేతఁజేయు, తప్పలను ముందుకుఁ జేయ కుండుటకు నేను ప్రయత్నించితిని. 'ఇది తప్పు, అదియొప్పు' అని నాకు తెలియును. అట్టి స్థితిలో, తప్పునుమాని, యొప్పు నెందుకు నేను చేయరాదు? ఇదియే కష్టమని తోచుచున్నది. ఒక తప్పును మానివేయుటకు ప్రయత్నించినందున, నకస్మాత్తుగ మరియొకటి చేయవగుచున్నది. అజాగ్రత్తగ నుండుట వలన, నే నలపాటుచేత తప్పు మార్గములోనికి వచ్చుచుంటిని. బుద్ధిలేవందున, నామనస్సు విచ్చలవిడిగ బెల్లుచున్నది." అని బెంజమిను వ్రాసెను.

అతఁ డాచరణలోనికిఁ దెచ్చిన ధర్మము లివి:—యంత్ర హాసము, మానము, క్రమము, శాంతము, దాంతము, నిర్మలము, శుచిత్వము, వత్సీవ్రతము, అజాతువ, క్రద్ధ, భక్తి, న్యాయ్యము, క్షుద్ధత ఈ పదమూడు ధర్మములను వారమున కొక్కొక్కటి చొప్పున యాచరణఁజేయుచుఁ బ్రతిధర్మమునకు సువత్సరమునకు నాలు గవృత్తల నితఁ డిచ్చుచుండెను. ఇది సానుకూలముగ తుదముట్టుట కష్టమని తోచెనుగాని, కొన్ని తోచలకు ఏనిలాభము న్నెష్టముగ నతనికి గనఁబడెను.

అన్ని ధర్మములలోను, రెండుమాత్ర మిక్కడ ప్రవృత్తి తోనికే చెప్పుటకు వీలులేకపోయెను. అది, “క్రమము, అణగ వుండు.” పేరుకు మాత్రముగాని, నిజమైనయొకటవ తపకు లేదు. యిక్కడ ప్రాసము, గర్వము సాపేక్షిది. దారికి బదులు, యిక్కడ కుదయించి, మనుజు డందుకు గర్వించిన బాగుగనుండును. క్రమముగఁ బనిచేయుట కొంచె మిక్కడకే చెలియును. అయిన, నేపది నప్పుడు చేయవలయునో, యేయేవస్తువు నక్కడ నుంచవలయునో, తెంజమినుకు బాగుగఁ జెలియదు.

అన్ని ధర్మములను సానుకూలముగ నాచరణలోనుంచి, మనుజు లెంతో క్రమపడిన పక్షమున, నొక ధర్మమునందు వారికి స్థిరముద్ధి కలుగును? ఒక నమయమున మనకొక ధర్మమునందు బుద్ధికలిగినను, మనమాత్రమ నిగ్రహము మాత్రముచేయలేము. అభ్యాసమువలన నిది పొందవలసివదియేకాని, మరయొకటి కాదు. తెంజమి నాచరణచేసిన విధ మతనిదేక కాలావస్థలకనుగుణ్యముగ నున్నది. అంతకు మించినది నుంచిది నీకు తెలిసిన, నీవు దాని ననుష్ఠించుము. “ముందురాజోవువారి కీ సంగతిని తెలియఁజేయుట నుంచిది. ఈ ప్రకారము వడచుటచేత, వైవా సుగ్రహమువలన, నేను వృద్ధాప్యములో నుభయవనమును బొందితిని. రాజోవు కష్టసుఖములు వైవాధీనములు. ఒకవేళ నది వచ్చినను, గతములో ననుభవించిన వానిని జ్ఞప్తికిఁ జెచ్చు

కొని విరాగముతో వీరిని భరింతును. యుక్తవారము పుట్టి కొనుటచేత, నిరొగిగ నుంటిని" అని, సం॥ 79-రములు వయస్సున జెంజుమిను వ్రాసెను.

ధర్మాచరణ కష్టసాధ్యమైన పనియని తెలిసి, "ముక్తులయ్య స్వాస్థ్యులయు సంఘము"లోఁబ్రవేశించుటకుముందు, ప్రతివాఁడును, పదమూడు వారములలో కనీస ఐదుకవారమైన నాత్మ పరిశోధన జేసినగాని యుత్పత కలుగ జని జెంజుమిను నిబంధన చేసెను. సంఘము మూత్రము సమకూడలేదు. వ్యవహారము దట్టమయినందున, దీని విషయమై శ్రద్ధవహించుట కతనికి వీలులేకపోయెను.

సం॥ 1788-రములో భాషలను చదువుట తీరఁ దారంభించి, కోద్దికాలములో, "గ్రెఫెంచి, ఇటాలియా, స్పానిష్" భాషలను వ్రాయును చదువను నేర్చెను. ఇతనికి చతురంగము నాడుటయుం దతిత్రేను గనుక, కొంతమఱ తీరఁడు 'ఇటాలియా' భాషను నేగముగ నేర్చుకొనుటకు వీలుకలిగెను. ఇతనివలె నిటాలియా భాషను నేర్చుకొనుచున్న స్నేహితుఁ డొకఁడు, జెంజుమిను చదువును మాని యాటకు వచ్చుపటులఁ జేయుచుండెను. ఓడిన వాఁడు మరల యాటకు వచ్చులోపునక్రియాపదములను పక్షిండుటయో లేదా భాషాంతరీకరణము చేయుటయో యారెండు

పడులలో నేదియైన చేయవలయు నని నిర్ణయించుకొని, వారు పరిసమముగ నాడుచు వచ్చిరి. ఈ విధమున, నిటాలియా భాషను వీరు సొంతముగ నేర్చిరి. ఈ భాషలను బూర్ణముగఁ జదివి, 'లాటిను' భాషను జదువనేర్చి, దాని నితఁడు తుదఁ ముట్టవభ్యసించెను.

పంగీతమును విలాసార్థముగ నితఁడారంభించి, యెక్కుడు శృంగారముతో దానిని నేర్పుకొనెను. ఇతఁడన్నివాయిద్యములు వాయించుట యెఱిగి, స్వరజ్ఞానమును బొందెను. ఇతఁడు ప్రకృతిని కన్నులు విప్పి పరీక్షించుచుండెను; దాని సంపద్యైభవములకు సంకసించుచుండెను. ఇతఁడు ప్రకృతిలో మునిగి యుండెను.

'స్వీడను' దేశపు సర్కారుచే పంపబడిన, వృక్షశాస్త్రజ్ఞుడు 'కాము' అను నతఁడు, సం॥ 1748-రములో తెంజనును జూచెను. వీరిరువురికి స్నేహముకలిగెను. "తమలోఁ దాము మాటలాడుకొను శక్తిచీమలకు కల దనుటకు నిదర్శనముగ, నొక స్వానుభవ విషయమును తెంజనును నాతోఁ జెప్పెను. పంచదారను చీమచూచి, తనకన్నములోనికి పోవును. తొంతసేపటికి, పండులు కేలు చీమలు వచ్చి, పంచదారను తీసికొనిపోవును. అటులనే, చచ్చిన యీగను జూచి,

తానొక్కటి దానిని మోసికొని పోలేక పోయిన చుట్టును,
 పెంటనే చీను గన్నములోనికి బోవును. క్రమక్రమముగ,
 చీనులు ప్రాశుమువచ్చి, దానిని తీసికొనిపోవును. ఒక నమయ
 మున చిన్నకుండలో తేనెవేసి, దానిని పదిలముగ బెంజరును
 బాచెను. దానిలో పెల్లంగ ప్రవేశించి, కొంత తేనెను చీనులు
 తినివేసెను. దానిని జూచి దులిపివేసి, యాకుండ నింటి
 వెన్నుకు త్రాటితో నతడు వ్రేలగట్టెను. సొరబాటున నొక
 చీను దానిలోనుండి పోయెను. పైకి ప్రాకిపోవుటకు వీలులేక,
 నటునిటు తిరిగి, త్రాడుమీదుగ వెన్నుకుపోయి, తప్పించు
 కొని క్రిందికి దిగెను. ఇది దిగిన మరియొక యరగంటకు వంద
 చీనులు గోడమీద ప్రాశుచు వెన్నెక్కి, త్రాడుమీదుగ కుండ
 లోనికి దిగిపోయి, తేనెను తినుట కారంభించెను. తుద కా తేనె
 వంతయు నవి తినివేసెను.” అని, తనతో బెంజరును చెప్పి
 వట్టు, స్వీడనుదేశపు వండితులను వ్రాసెను.

బుద్ధిమంతు లేనంగతిని జూచినను లెస్సగ విచారించు
 దురు. తుపానుల మార్గమును కనిపెట్టి చెప్పటకు బెంజరును
 కనకాశమయ్యెను. “పూరురిచ్చుడు” పత్రికలో, నొక వాటి
 రాత్రి 9-గంటలకు చంద్రగ్రహణము వట్టునని, వ్రాయబడి
 యుండెను. దానిని జూచుటకు బెంజరును పనుకట్టెను. గ్రహ
 యము వట్టుటకు పూర్వయొకగంట కేకాన్యమాలనుండి, గాలి

కాన ప్రాయముగలేది, యారాత్రియు మరువటి దినమంతయు
 గొట్టుచుండెను. నముద్రముమీఁద, దేశమందంతట నది వ్యా
 పించి, చాలనాకము కేసెను. ఈ సంగతిని నూతన సీమల
 లోని వార్తాపత్రికలు ముచ్చటించెను. బోర్లేను పట్టణములోని
 వార్తాపత్రికలలో తుపాను సంగతియేకాక, గ్రహణము సంగతి
 కూడ వ్రాయఁబడియున్నందుకు, బెంజమినాశ్చర్యపడెను. బోర్లే
 నులో నితనియన్నగారికి శేఖనువ్రాయ, గ్రహణము పట్టునది
 లిను గంటకు తుపా నారంభమయిన దని వానివలన విని బెంజమి
 నాశ్చర్యపడెను. నక్కచ్చముగ వీని సంగతినిఁ జెలిపికొని,
 యాశాన్యములనుండి వచ్చి యిట్లుంటికు తీరమందు పీఠ
 తుపానులు వెనుకకు నడచును—అనగా, నైఋతిమూల
 నుండి ఈ శాన్యములకుఁబోవుచుఁ గ్రనుముగ వీనికి బలము
 తగ్గును—అను సంగతిని బెంజమినుగనిపెట్టెను. ఈ కాలములో,
 నితనిచే “ప్రాంక్షినుభవ” చేయఁబడెను. రెండుపురుషాంతర
 ములవారు దీనిని వాడుకొనిరి. అటుపైని దీనిని వరులు వృద్ధి
 చేసిరి. కట్టలు లేకపోవుటవలన, పొగకాధచేతను, దీని నితఁడు
 కనిపెట్టుట కుద్యుక్తుఁ డయ్యెను. దీనివలన నతఁడు లాభము
 పొందవలెనని కోరలేడు. లాభమును బొందలేడు. “పెన్నిలు
 వానియా గవ్వరు దీనినిజూచి, సంతోషించి, దీనిమాదిరిని
 ముఱిగొన్ని తయారుచేయుటకు హక్కు నాకీ యుండునటుల

చేయుదు నని నాతోఁ జెప్పినాని, నేను దానిని వచ్చుకొనినానను-
 ఇతరులు కనిపెట్టిన శ్రోత్రసంగతులవలన మనమెట్లు లాభమును
 బొందుచుంటిమో, యెట్లునే మనము కనిపెట్టిన వానివలన
 నితరులుకూడ పంటపించవలెను. పరోపకారమునకు కదా,
 మనము కష్టపడుచుంటిమి” అని బెంజమిను వ్రాసెను.

సభవాదు వాదముచేయుచున్న కాలమున, నితడు లేకరి
 గనుక, వారివాదములయం దిష్టములేనందున, గోల్లు మీటుచు
 కారయాచనముచేయుట కితనికి కష్టముగ నుండెను. అందుచేత
 నితన్ని స్నేహితుడు ‘లోగను’ అనువాడు ఫ్రెంచిభాషలో
 వ్రాయుటదీన “చమత్కారచతుష్కణము” అను నాటను
 నేర్పుపుస్తకము నితనిచేతిలోఁ బెట్టెను. ఈ ప్రక్కపుటలో వ్రాసి
 నదే అట్టి “చమత్కార చతుష్కణము”.

ఈ చోళములో నిలువుగనున్న యంకెలను కలిపిన, 260
 మొత్తము వచ్చును. పగము పరునకలిపిన, దానిలో సగము
 మొత్తము వచ్చును. ఆరోహణ, అవరోహణ, విమూల
 లంకెలను కలిపిన, 260 మొత్తము వచ్చును. అరఁ దీ భాగ
 మును చతురముతో గలుపుచు కాలము పుచ్చుచుండెను.

52	61	4	18	20	29	33	45
14	3	62	51	46	35	30	19
58	60	5	12	21	28	37	44
11	6	59	54	43	38	27	22
55	58	7	10	23	26	39	42
9	8	57	53	41	40	25	24
50	63	2	15	18	31	34	47
16	1	64	49	48	32	32	17

చతుర్థాంశ చతుర్థాంశము.

పద్మనాకండవ స్మరణము

దేశోపకారి

నుశీలుని వ్యాపారము సాగిన, నతని నుశీలము వన్నె
కెక్కును. అట్లు సాగుటవలన నతనిమనస్సు కరగను; పశుత్వ
వహించు. సంతోషముగనుండును. కర్తృత్వమువలన వచ్చిన
సామ్యకర్తకు మేలుచేయుననుట పండితహము. అసాధారణమైన
ధర్మబుద్ధి, వివేకము కలిగియుండినగాని, కర్తృత్వమును
పొందుట కష్టము. మానవశరీరము కనుక ధనము దీనికి మాం
ద్యము కలిగించును. అందుచేత ప్రజలకు మీ శుభకార్యగుటకు
వీలులేదు. ముందు పెనుక లాలోదించి, క్రమముగ వ్యాపా
రము సాగుటవలన లాభమును బొందువాడు, చాలకాల
మనుభవించి, తుదకు స్వార్థిత్వమును పద్వినియోగముచేయును.

బెంజమిను దినదిన ప్రవర్థమానముగ వృద్ధిపొందును
వచ్చెను. పరగణాలో నితని 'గెజ్జు' వార్తాపత్రిక వేరు
కెక్కి, ముఖ్య పత్రిక యయ్యెను. 'పూరుషార్థ' పత్రిక
ప్రచురింపబడి, ఇనులకు సంతోషము కలుగజేయు
చుండెను. పీనివలన బెంజమినుకు లాభము వచ్చుచుండెను.

భాషాపాఠము సాగిపోయింది. స్వగ్రామస్థులమన్ననల సలహా
బాంధువు వచ్చెను. పురాతనచక్రతి నవ్వలించి పట్టణమును
రాత్రివేళల కాపాడువారి సంఘమును సంస్కరించుట కితడు మొ-
దట నమకట్టెను. “ ఏవేట తలారు లావేటను రాత్రివేళ గాపాడు-
చుండిరి. రాత్రిసంచారములో దనకు జోడుగ నుండుట కింటి
యజమానుల కొందఱిని తలారి పిలుచుచుండెను. అటుల
తోడుగఁ జోవుట కిట్లములేనివారు, తలారికి సంవత్సరమునకు
మూఠా రయిదు రూప్యము లిచ్చుచుండిరి. ఈ ధనమును వేతన
ముగ నిచ్చి, వీడితరులను దనకు సహాయముగ రాత్రివేళల పిసి
కొని జోవుటమూని, యాధనమును తానే వాడుకొనుచుండెను.
ఇందుచేత వానిపని బాగుగనుండెను. ఒకదరాము సారాయిని
తలారివలనఁ బుచ్చుకొని, యతనివెంట ననేకదుండగింపు పోవు-
చున్నందున, వారితోఁ గలిసి తలారితోఁ జోవుటకు గొందఱు
గృహస్థు లిష్టపడలేదు. ఏడు గస్తీతిరుగుట మానివేసిరి. చాల
రాత్రులు ఏడు త్రాగి మైమఱచియుండుట కల”దని తెలుసును
వ్రాసెను.

“అగ్ని నివారణసైన్యము” నొక తీర్థముస్థాపించెను. ఈ
దందులోఁ జేద ప్రతివాడు తోలునందులు, బుట్టలు మొద-
లగువానిని సిద్ధముగ నుంచుకొనవలెను. ఎక్కడనైన, నిష్క
తులుకొనిన, నాస్థులమునకు వీరందఱు రమవస్త్రపులతోఁ

జోయి, నివ్వనాద్యుచుండెరి. నెలకొక వర్యాయము పిరుకలిసి
కొనుట కలదు. అప్పుడు, కాలానుగుణముగ, వండు యొక్క
పద్ధతులను మార్చుటయో, లేక నూతనపద్ధతులను తేయ
టయో జరుగుచుండెను.

సం॥ 1748-రము మేయినెలలో, “అమెరికా కాన్త్రపరి
శోధన సంఘము”ను స్థాపించుట కిలడు ప్రయత్నముచేసెను.
ఈ సంఘముయొక్క ముఖ్యోద్దేశములను ప్రాసి, యితడు
న్నేహితులకుఁ బంపెను. మొక్కలు, దుంపలు, వేళ్లు, వీని
గుణములు, నువ్వురొగములు, వీనిని నలుగురికి తెలియజేయు
విధము; ఖనులు, లోహములు; వర్తకవిశేషములు; కడులు,
వీనియొననదుల సంగమము, సరస్సులు, పర్వతములు; దీవయోగ
మైన జంతువులను వృద్ధిజేయుట; తనుచేశములో లేని జంతు
వులను బరచేశములనుండి తెప్పించి, వానిని బెంచువిధము;
మొక్కలు నాటుట; తోటలు వేయువిధము; ఈ మొదలగు
విశేషాంశములను జర్పించుటకు నీ సంఘమును సమకూర్చవలె
నని బెంజిమిను కోరెను. “తనకంటె గొప్పవాడు సమకూడు
వఱకు, యౌచనాంశములను వ్రాసి పంపినటువంటి బెంజిమిను,
సంఘమునకు కావ్యదర్శిగ నుండుటకు సమ్మతించెను” అని
బెంజిమిను వ్రాసెను. సంఘము మావముబొంది కొన్నిసం
త్సరములవఱకు వర్ధిల్లెను. అయినను, దీనివలన గలిగినమేలు

కాశ్యపమైవదిగాని, యెన్నిక పొందినదిగాని కాలేదు. ఎందు చేతనా, దీనినివృద్ధిచేయుటకుఁ దగినపండితు లాకాలమున విశేషముగ లేరు.

సం॥ 1740-రము మొదలు సం॥ 1748-రము వఱకు, 'విరోపా' ఖండము సమరకల్లోలావృతమై యుండెను. 'న్యాయాంధ్లాండు' సంస్థానములలోని ప్రజలు తమ తీరములకు సమర భయము కలుగుచుని యొంది, రక్షణ దుర్గములుగట్టి, సైన్యము జరపఱి, యుద్ధనాటలను సన్నద్ధముచేసి, సంరక్షణకు యుక్తమైన నిలరసన్నాహమునుజేసిరి. సం॥ 1744-రము వఱకు, వీరు భయపడుటకు గారణము కనపడలేదు. కాని, వాఁడుమొదలు సం॥ 1748-రములో జరిగిన "విక్రులాచవల్" సంధివఱకు నూతన సీమలవారు సమరభయ కంపితగ్రాతులైనను, "అత్యసంయమ శతృచ్ఛేదము"లకు తగిన సన్నాహమును వీరు చేయలేదు. శెంజుమినుయొక్క ప్రేరణచే, గ్రామస్థులు స్వగ్రామమును రక్షించుటకుఁ బూనుకొనిరి.

సమరాద్యంత సంప్రాప్తదుఃఖములను శెంజుమినువివరణతో వ్రాసెను. "రణభేరినాదము వినినతోడనే, సందఱు భీతమానను లగుచును. ఒకని కొకఁడు సహాయముచేయు నను వస్తుకము లేదు గాన, ప్రతిమనుజుఁడు పరారియగును. తమయొద్దనున్న జానికంటె హెచ్చుధనము నిస్తుని కేత్రువులు వీడించుదు రను

భయముచేత, భాగ్యవంతులు ముందుగ పరాధు లగుదురు. పెండ్లాము, బిడ్డలు కలవాడు, వారిరోదనముజూచి వారిని దోడ్కొనిపోవును. ఎక్కడిజూచినను రోదనమే..... కొందఱు వెచ్చగనూర్చుచు, మరికొందఱు ముఖమున దప్పిదేర, మరగిచుచుండును. భయావహమాహవము." అని బెంజమిను వ్రాసెను. "ఎక్కులాచవరే" సంఘివలన వీరు నిర్భయు లయిరి.

బెంజమిను తలిదండ్రులు నేటివఱకు సకల్పులయి యుండిరి. వయోవృద్ధులు గనుక, వృద్ధావ్యముచేత వారు బాధపడుచుండిరి. వారు శ్రమపడుటకు విచారించి, బెంజమిను వారికి నుత్తరములను వ్రాయుచుండెను. సం॥ ౧౭౩౭ములు జీవించి, సం॥ 1744-రమున నితనితండ్రి, జోషయా ఫ్రాంక్లినుఁ స్వర్గము డయ్యెను.

అనేక సంవత్సరములు విద్యుచ్ఛక్తి విషయమై బెంజమిను పాటుపడెను. పదార్థ విజ్ఞానశాస్త్రజ్ఞుఁడని పేరొందెను. విద్యుత్సంబంధప్రయోగముల నితఁడు జేయుచుండెను. ఇటు లాటుసంవత్సరములు గడిచినవి. పినుగులోని కత్తివిద్యుచ్ఛక్తి యని కనిపెట్టిన మహనీయుఁ డితఁడే.

పండ్లెండవ ప్రకరణము

మహానకారములు - ఇతరవ్యాపారములు.

జ్ఞానాభివృద్ధికి బోటుపడిన విధమున, తత్ప్రచారము నకు దగిన సదుపాయములను బెంజిను చేసెను. న్యాయాదుల పట్టణములోగాని పెన్నిలువానియాపరగణాలోగాని, యాఁ డువచ్చిన బాలురు చదువుకొనుటకు దగిన పాఠశాలలేక పోవుటవలన, పదమూడుసంవత్సరములు ప్రాయముగల తన కుమారుని విద్యాభ్యాసము నిలిచిపోయెను. పాఠశాల లేనిని బోగొట్టుటకై, జంటోనమాజము వారీతోగూడి, బెంజిను క్రమపడి, 5000, కాసులు చందాను ప్రోగుచేసెను. పెంటనే, పాఠశాలస్థాపించబడెను. గుంపులు గుంపులుగ, బాలురు పాఠశాలకు బోవుచుండిరి. ఇదియే, సం॥ 1779-రమున, “పెన్నిలు వానియా పర్యకళాశాల” యయ్యెను. నేటివఱ కీ కళాశాల వృద్ధిలోనున్నది.

“డాక్టరు కానుక్కుబొండు” అను వాఁడూహించి, పెంట మిను సహాయముచేత నొకపైద్యశాల పెట్టబడెను. “నీ సహాయములేనిది, యేదని జరుగదు. పైద్యశాలను స్థాపించుటకు

సొమ్ము నిమ్మని నే నెవరినడిగిన, వారు నీ నలభాఁ బడితివా? లేదోయని వన్నచూచుచుండురు. నేను నీ నలభాఁ నడుగలేదని చెప్పిన, వారు నెనుకనుండి చందా నిచ్చెద యని చెప్పి వెళ్లుదురా? అని దాక్షిణి బాంకు జెంజుమియకు వ్రాసెను. ౨) ప్రవదేశము లలో బాగుగ జరవలగుచుండిన వైద్యశాలలలో నిది యొకటియై యున్నది.

జెంజుమిను వ్యవేశమునందలి ప్రజలకు విరోధియై, పరదేశమువారిచే పెంపొందదనిన మనుజుడని జెప్పరాదు. అతనినిఁ జెలిసివైరతనిని లెస్సగఁ జేయించుచుండిరి. ప్రతికూల ప్రవర్తన కాగ్రహపడనివారిని మర్యాదచేసి, వారితో నితఁడు మర్యాదగ మాటలాడుచుండెను. తల్లి, సోదరులు, మిత్రులు, చెల్లెండ్రు—వీరి కిరసువ్రాసిన యుత్తరములు చదువుట కింపుగ నుండును. అతని యుచ్చదశలో, నతని తల్లి, వృద్ధాప్యముచేత నస్త్రుశస్త్రములఁగి, క్రమముగ జీర్ణించుచుండెను. సం॥ 84-రములు వయస్సు కలదైనను, తల్లికుమారునిఁ బ్రత్యుత్తర మిచ్చుచుండెను. సం॥ 1752-రము పెయిసెలలోనామె వ్యష్టములేని నిమరజెండెను.

తల్లి మరణానంతరమున, నితఁడు రెనచెల్లెలులేనుక భ్రాతృ యుత్తరములు దయచరపూర్ణములయి యున్నది. రెనచెల్లెలి నూఁతయి వుట్టివచ్చి విని, “నా మేనకోడలిని ముద్దిడినాను. అది

నోటిలోఁబెట్టుకొని కొఱవట కొక కానుపంటిరిని. దానిని బుచ్చుకొనుము. ముందుకు నీ కూతు రీకాసుతో చిక్కలను కొని కొఱవటకు పిలగు"నని చెల్లెలికి శైవమను వ్రాసెను. అమె పిల్ల చనిపోయినపుడు, "మనము బ్రతికిన కొలది, మనకిట్టి వివర్తులు సంప్రాప్తమగును. దైవానుగ్రహమువలన నిట్టివి సంప్రాప్త మగునని, దైవవిధికి మనము బద్ధులమని తెలిసినను, మనవలె నిదివఱకు కెంద రిట్టి కష్టము ననుభవించిరో, ముందు నకెంద యనుభవించెదరో అను జ్ఞానములేక, మనకష్టము భరించుటకు కశ్యముకానినని తలంచెదము. ఉపశమనపుమాటలెన్ని చెప్పినను కార్యములేదు. కత్తస్పర్శగళుక, దుఃఖము కొంతకాల మువఱకు వ్యాపించి, క్రమముగ జల్లారును. ఇది నా స్వామి భవమువలన జెప్పినమాట. కష్టములో నీవు దైవకటాక్షములను మఱచిపో నందుకు నే నంతయు సంతసించుచున్నాను. దైవకృపచేత, నీకు మిగిలిన పిల్లలు వక్షపులుగనుండురగాక" అని శైవమను వ్రాసెను.

ఎన్ని పనులున్న వరకు తాస్త్రాభిలాషను భోగ్యోష్టుకొన లేదు. ఏకముగ విద్యుచ్ఛక్తి విషయములోనే నీరతు పాలు పడుచుండలేదు. ఇతని ప్రోత్సాహమున, వాయువ్యవహారగ నాశియోఖండమునకుఁబోవు మార్గమును గనిపెట్టుటకు, ఫిలడెల్ ఫియాలో వర్తకులందఱు పమావేశమై, యుత్తరధ్రువమున

నాక యోగము బంపుటకు వన్నాహముజేసిరి. ఇతఁ డాహాయము చేసినందున, స్వీడముచేకపు వ్యూహాస్త్రమును 'కాము' అనువాఁ డనురికాకు వచ్చెను. జెంజుమును అలోచనలను మన్నించువారి నందఱని, పండితుని దర్శనమున కతఁడు తీసికొని నెల్లెను. ఊహిరితిత్తులనుండి వెలువడు వాయు వపరికుద్ధమైన దని కనిపెట్టినవాడు జెంజుమున; గృహములలో గాలిభ్యావకము బాగుగ నుండవలయు నని వృథముగ సిద్ధాంతముజేసినవాఁ డితఁడే.

అతని మతవిషయాభిప్రాయములు మారలేదు. మను జాలకు మతము ముఖ్యమైన దను దృఢసమ్మత మిరచిఁగలదు. పిచ్చిభ్రమలను ఖండించుటకు బదులు, పత్యమును బ్రకటముజేసి, వాని నంతరింపజేసిన, మతము పరిశుభ్రముగ నుండునని, ఇతని యభిప్రాయము. క్రీస్తుమతముయొక్క నత్యాధిక్యమును విశేషముగ గుర్తొకినవా రితనికంటె మరియెవడును లేరు. గృహములు, వృక్షములు, ప్రదేశములు మొదలయిన యచేతనములు పరిశ్రమ లయినవి యని, యేధయముకలదో, యది మూత్ర మిరచిలేదు. "ఇతరులనిమిత్తము నేను పాటుపడినపుడు, వారిని నే ననుగ్రహించితి నని తలంపక, విధాయక మైనవనిని జేసితి వని తలంచెదను. నాయాత్రులలోనెవఁ, నేను స్థిరముగ నుండినపుడేమి, జనులు నన్నుదయతో జూచుచుండిరి. తగిన

ప్రత్యేకకారము వారికి నేనెన్నటిని తెలులేను. స్వల్పకార్యములవలన దైవము నంతసింది, నా కనంతముగ కటాక్షములను జూపెను. పరమేశ్వరుని కటాక్షములను బొందినందుకు, నా కృతజ్ఞతను బావుటకు, అయినకు పిల్లలు, నాకు సోదరు లగు వారి నిమిత్తము నేను పాటించుదును. పందినములును, మన్ననలును చేయుటచేత, మాన కొంతోరులకుగల బాధ్యతలు తగ్గవు; మునుప దైవమునకు గల బాధ్యత లంతకన్న తగ్గవు. నేనూహించిన పక్కార్థములవలన, నాకును స్వర్గమునకు నెంతదూరమో దూరము చూపెను! కాశ్యపమై, యనంతమైన సుఖస్థితియొ స్వర్గము. అట్టిపదవిని బొందుటకు నే నవర్తుడను. ప్రపంచములో నామకార్య మొకపక్కార్థమును జేసి, స్వర్గమును బొందవలయు నని కోరిన వానికన్న, చాహశాంతి కొకనికి వీరునిచ్చి, తోటల నియ్య మని దైవమును కోరినవాడు నయమని తోచును. పరమేశ్వరుని కృపచేత, మాన మనంత్రాళ్ళ మైన మిత్రమనుఖముల నీ ప్రపంచములో ననుభవించుదుముగాని, మన కర్మతకలిగితాదు; దైవకృపవలన కలిగిన స్వర్గ సుఖమెట్టిదిగ నుండును! దానిని పొందుట కర్హుడనని గర్వము, నిరీక్షించుటకు బుద్ధిహీనత, కోరుటకు కోరికయు నాకు లేదు. నన్ను పుట్టింది నరిపాలించు ప్రభువును నేను కరణుఁడొచ్చెదను. పుత్రవాక్పల్కముతోఁ గాపాడు ప్రభువు నన్ను దుఃఖముద్రములో

ముంచును. సేనాశ్వికృష్ణుడు పాండవశ్రమములు వాటిలను
 కరుణ వంతును" అని భుజమును గుఱించి తన యభిప్రాయమును
 తెలిపియున్నాడు.

శ్రుత్వములను చదువుటకును, మననముచేయుటకును,
 స్నేహితులతో సంభాషించుటకును జెంజునినకు కాలము
 దొరకలేదు. ఇతడు సర్కారుచనిలో ప్రవేశించినఁ జూడవలయు
 నని కోరినవాఁడొక నీడేర్పుటకుఁ దగిన కాలము నమకూరెను.
 పెద్దిలువానియా పరగణాను రక్షించుటకుచేసిన నన్నాహము
 వలన ప్రజలు, సగ్రామస్థులు పంతోషించుటయే కాక, రాజ్యం
 గముల వారు కూడ సంతసించిరి. "నేను రిత్తగమంతి నని
 యెంచి, ప్రజలు తమపనులను సెరవేర్చుకొనుటకు నన్ను పట్టిరి;
 పట్టణపువెద్దలు కూడ నన్ను బనిలోనికిలాగిరి" అని యిరుఁగు
 వ్రాసెను.

సం॥ 175-రమున, "అమెరికా పోస్తుభేష్టను జనరలు"
 మృతినొంది నందున, జెంజునిను, విల్లియంహంటరు, వీరిరువురి
 నావిలో సర్కారువారు నియోగించిరి. ఎన్నడు వమెరి
 కాలోని తపాలాఫీసులవలన డబ్బువచ్చుటలేదు. వీరు నానివి
 సంస్కరించి, లాభమువచ్చునటులఁ జేసిన, వీరికి మూడువందల
 కాసులు చొప్పున వేతన దిచ్చుటకు నామనిర్ణయించిరి. అంతః
 గంతు, దేశ సమాచారములు తనకు బాగుగ జాలినవండును

హానిని సంహరించుటకు తెలంగాణను సమకర్తవను. సం. 1758-రము (సీమలపాడుపురలో, దేశములోని తపాలాఫీసులను బరిష్కించుటకు బయలుదేరెను; నాలుగు సంవత్సరముల పరిశ్రమ కష్టపడెను. జనుల కుపయుక్త మగు గొన్ని సంస్కారములను తెలంగాణులు చేసెను. సం. 1758-ర మంత ముగిసవచ్చినది, రాజ, గవర్నరు, పట్టణపుష్పలు, వీరిచే బనులలో తెలంగాణుని నియోగించు బడెను. విద్యుచ్ఛక్తి ముగిసినది దని పేరు వచ్చెను. అమెరికాలో నితని పేరు తెలియని వాటిలేదు.

నిరాటంకముగ నెనుబడినంతవత్సరము లభివృద్ధిని తెలిపిన పెన్నిలువానియాపరగణాకు దుర్గములు సంఘటిల్లెను. ఈ దినములలో నితనిని నేనా నాయకునిగ నియోగించిరి. ఇతని సేనాధిపత్యములో సైన్యములు బాగుగ నడుపించుబడెను. ఈ యాధిపత్యము ననుసరించి, సంధిచేయుట కితడు సింగ్లాండు దేశము వెళ్లెను. అక్కడ మహాను సంవత్సరము లుండి, తన సందేశము వతఁడు నిర్వృత్తిచుకొనెను. తాత్కాలికముగా ముగిసినది గోరిన ప్రకారము జరుగకపోయినను, నష్టము మాత్ర మితనికి కలుగలేదు.

సింగ్లాండులోనున్న సమయమున తెలంగాణ సక్కడి పండితుల పరాపాదము చేసెను. 'అమృతం' పదం కళాశాలాధ్యక్షులు విరుదులు కొన్నిటిని కల్పిరి. ఇతడు 'డాక్టరు' అను పేరు

దును గూడబోండును. ఈ గౌరవములను బొందిన తరువాత, నమిరికాదేశమునకు వచ్చెను.

సం॥ 15-రముల వఱకు కష్టపడి, సం॥ 57-రములు వఱకు న్నున శేషించిన జీవితకాలమును సుఖముగ గడుపుటకు బాక్షరు బెంజమిను తలంచెను. సం॥ 1748-రములో, పనులను మాని కాశ్మీరపరిశోధనఁ జేయవలె నని యితఁడు కోరెను. గృహ మిరు కటముగను, విరివిగు కట్టి, స్నేహితులతో ముప్పటింతుడు, తన పశ్చిమువయస్సు సంతము జేయుట కితఁ డుద్దేశించెను. ఈ కోర్కె వ్యర్థపూర్వకమయ్యెను. సంఘటిల్లిన వ్యవహారములలోఁ బట్టువడి, వాని ప్రవాహములోఁ గొట్టుకొని పోయిండును, కోరిన కోరికను పొందుట కితని కవకాశము లేకపోయెను. యాధము పన్నెండ్ల మైరంచున, నితఁడు గ్రంథపఠనము మానివే సెను. సం॥ 1753-రము మొదలు సం॥ 1770-రము వఱకు అంగ్లేయులకును ఫ్రెంచి వారికిని యాధము జరుగుచుండెను. సం॥ 1754-రములో వ్యవహార రీతినిపట్టి, బెంజమిని నింగ్లాండు వెళ్లెను. అక్కడ లండను పట్టణములో పఠఁడు కాపుర ముండెను. కొంత కాలము రాజకీయవ్యవహారములను జూచి, తదనంతరము వానిని వదిలి, రీతగ నతఁడు కాలయాపనము జేసెను. సం॥ 1770-రమున నితఁడు లండనులో నుండెను. ఇతని మనుమఁడు “విల్లియం పెంబిలు ఫ్రాంక్లిను” అని వాఁ డితని యాధమున, కోరిన

నగోయమును సాంత్యమును జాతగారి కిచ్చుచుండెను. ఇతనిభార్య ఫిలడల్ఫియాలోనుండి వోయెను. ఆమె భర్త రాక మనమున నిరీక్షించుచు, నవ్వగ్నహమున జరిగిన వృత్తాంతముల నతనికి తెలియజేయుచుండెను. ఇంతకాలమున కిరని కూతురును వివాహమాడుటకు, ఫిలడల్ఫియాలోని వర్తకుడు, 'రిచ్చర్డుబేచి' అనువాడు నిశ్చయించి, గృహిణి తెంజునుతో సంగతిని చెప్పెను. భర్త కీ సంగతి నామె తెలియజేసెను. కొంతకాలమునకు వారిరువురు వివాహమాడిరి.

తెంజును పదివంపత్సరము లింగ్లాండులో నుండెను. తన నవ్వదేశాభిమానము, లోకోపకార బుద్ధిని పనులలో జూపించుట ద్రుడు కష్టపడుచుండెను. ఒక సమయమున వైద్యశాలకు జూచిన, ఫిలడల్ఫియాలోని వైద్యశాల యిరునికి జ్ఞప్తికి వచ్చుచుండెను. పట్టువుగలను బెంచునిధము, వానినుండి వట్టును తీయునిధమును గుఱిచి తన సమాచారమును సంగ్రహించి, పెన్నిలువానియాలోని తన స్నేహితుల కితడు పంపుచుండెను. పట్టువుగలను బెంచుటకు పెన్నిలు వానియాలోఁ గొందఱు బయలుదేరిరి. ఇంగ్లాండు రాణిగారి నవ్వదేశము నుండివచ్చిన వట్టును బహుమానముగ నితఁ డిచ్చెను.

సం॥ 1771-5ములో కప్తాను 'మక్కు' భాగోళ యాత్రను సమృద్ధమునిండ చేసి, తిరిగివచ్చెను. ఇతఁడు, 'యార్కుష్'.

యారులో నొక నేడ్యకాని కమారుడు. 'వసిభిక్తు' మతో
వముద్రమువీడ యాత్రచేసి, బానిలోని వింతల నితడు
చెప్పెను. 'హ్యతలాండు' దీనిని మొదట నితడు జూచెను.
ఈ కాలములో నితని నంగతుల నందఱు ముచ్చటించుచుండిరి.
వసిభిక్తు దీవులలోనున్నవారు ధైర్యశాలు లని, భాగ్యము,
వశువులు, కోట్ల లేనివా రని యైలోపావాసులకుఁ జెలిసెను. ఈ
వస్తువులను వారికి వంపుటకుఁ బ్రయత్నముచేసి, చంచాలు
వనూలుచేసిరి. జెంజుమిను తనకు తోచిన చందా నిచ్చెను.
కొన్నికాకములచేత నీవని సాగలేదు.

ఇతఁడు ప్రయోగము లోనికి దీసికొని రాని వ్యర్థవిషయ
మేదియులేదు. ఒకనాఁ డితని భోజనకాలమున, 'వర్జినియా'
చేశమునుండి తేబడిన 'మదీరా' మద్యమును నీసాలోనుండి
శాత్రలోనికిఁ బోయునపుడు, చచ్చిన మూఁదీగలు పడినవి.
"చచ్చిన యీగలమీద సూర్యకిరణములు ప్రసరింపజేసివం
డున, నవి పునర్జీవమును బొందు నని విని, నేను వీనినియెండలోఁ
బెట్టితిని. మూఁడు గంటలలోపున, వీనిలోఁగల వై తన్యమును
బొంది, కాట్ల కదిల్చి, కండ్లునులుపుకొని, రెక్కలను విడలింది,
లామింగ్లాండు చేశమునకు వచ్చిన నంగతిని తెలియక, యెగిరి
పోయెను. మిగిలినదానిని, సాయంకాలము పఱిండలో నుంచి
తినిగాని దానికి తనమురాలే"దని జెంజుమిను వ్రాయెను.

అట్టిచో మునిగి, చచ్చిన వారిని బ్రతికించుటకు వారి కళిబిసములను తైలత్రోగిలో నుంచు విధమును గనిపెట్టిన కాగుగ నుండవని నేను తలంచెద”నని ముగించెను. ఇతఁ డీకాలములోనే “స్వాస్థ్యండు, ఐర్లండు, ప్రాన్సు” దేశములను జూచుటకు వెళ్లెను.

ఇంతకాలమువకు స్వదేశమునకు బోవలెనని వెంజమిను ననుకొన్నాడు. పదినెలవత్సరము లయి, దారాపుత్రాదుల విడనాడి పరదేశముం దిరుచుండెను. ఇతఁడు ప్రయాణమున నాహముఁ జేయుచుండెను. కొంతకాలము గృహిణి వెంజమిను స్వస్థత లేక చూడవనుచుండెను. కాని, యామె కపాయము గలుగువని స్నేహితులెవ రనుకొనలేదు. ఇంతలో నామెకు పక్షవాతమువచ్చి, నాలుగయిదు రోజులు శ్రమపడి, యామె పంచత్వమును బొందెను. ఈ సమూచారము వెంజమినుకు దెలిసెను. నలుబదినాలుగు పంచత్సరములు వీరు గృహస్థాశ్రమములోనుండి, నిష్క్రమముగ బాంధవత్వములు ననుభవించిరి. ఇతఁడు గృహమును విడిచి, పరదేశములోనుండిన కాలమున, భార్యాభర్త లవ్యవస్థముగ ప్రాసాదించిన యుత్తర ప్రత్యస్తరములు చదివిన, హరి యనురాగము వెల్లడి యగును. సమయము వచ్చినపు డెల్ల నామె సుఖజీవముకు తీవ్రవస్తువుల నితఁడు పంపుచుండెను.

అమె యుక్తాయుక్త విచక్షణ గలవని తెలిసి, గృహశృత్యము
లామె చేతిమీద జరుగుట కతఁ డొప్పుకొనెను.

పం॥ 1775-రము మార్చి తే 21 దిని బెంజమి నింగ్లాండు
నుండి బయలుదేరి, మేయి నెల తే 5 దిని ఫిలదల్ఫియాలో
వచ్చి చేరెను.

వ్యస్తీ.

కొంతకాలము పఠ కిథఁడు రాజీయ వ్యవహారములలో
మొఱతాముండెను. గృహశృత్యములలో దైన్యములేక జీవించు
చుండెను ; సంబంధభాంధవ్యములలో నెట్టి కలతలులేక యుం
డెను. కొన్నిసంవత్సరములకుముందు కట్టుట కారంభముచేసిన
గృహనిర్మాణము ముగిసిపండున, దానిలో నితఁడు ప్రవేశించెను.
దానిలో నొకగదిలో పుస్తకభాండాగార ముంచుబడెను. “నా
పిల్లలు, కూతురు, మనుమలాఱుగురు వీరితో కలిసి కాలమును
నేను గడుపుచున్నాను. నా పెద్దమనుమడు కళాశాలలోఁ జదువు
కొనుచున్నాడు. కడమవారు మంచిస్వభావముకలవారు. వీరు
పెద్దవారై, ప్రపంచములోఁదిగిన తరువాత, నే నడవడికలవారగు
దురో, నేను వానిని జూచుటకు జీవించను ; వానిని ముందుకు
జూచి చెప్పులేను. కనుక, నీకాలమును వారిలో నెమ్మదిగ, పఠ

తినును. ముందునంగతి దైవమొందు" అని జెంజమిను వ్రాసిను. లేవను జూచుటకువచ్చిన వారి కలఁడు దర్శనమిచ్చుచుండెను. ప్రియస్నేహితుల కుత్తరములు వ్రాయుటకలడు. సం॥ 1788-రము అట్టోబయ్యలలో నితఁడు పనులన్నియు మానివేసెను.

వృద్ధాప్యముచేత నితనిక రీరమునకుఁ దఱుచుగ బాధ కలుగుచుండెను. బాధలేనినమయమున, నతఁడు కుత్తరములు వ్రాయుటయో, లేక స్నేహితులతో ముచ్చటించుటయో, లేక మనుషులతో నాడుటయో, జరపుచుండెను. ఎన్నడును వ్యర్థముగ నితఁడు కాలయాపన చేయలేదు.

సం॥ 1790-రము ఏప్రిలు నెల వఱ కిరఁ దేవ్యాధియాలేక యుండెను. అప్పుడు గుండెలలో నొప్పి, యుష్ణము జెంజమినుకు వచ్చెను. డాక్టరు 'జానుజోన్సు,' అను వైద్యుఁ డితనికి మందు నిచ్చుచుండెను.

"మరణమునకు వదిలాయు రోజులు ముందుగ జెంజమిను కష్టమువచ్చెను. తరువాత మూడునాలుగు రోజులకు, గుండెల కడచుప్రక్కను నొప్పిగనుష్టు దని అతఁడు చెప్పెను. అనొప్పి యధిమై, దగ్గుపుట్టి, యతనికి క్వాసారంభమయ్యెను. అతఁడు బాధచేత మూలమును, విశేషము బాధ తనకులేదని చెప్పె

చుండెను. మొదట ననామధేయముగనుండి, తుదకు పేటి ప్రతిష్ఠలను బొందినందు కర్తవ్య పరమేశ్వరుని కొనియాడి, ప్రపంచము పండువిత క్తిని బొందించుటకై తనకు బాధలుగలిగినని చెప్పెను. మిరి యయిదు రోజులకు మృతినొందు నను నమయమున, శ్వాసతగ్గెను. ఉష్ణముజారెను. అందుచేత పండవీతము జరించు నని తలచిరి. ఈలోపున నూపిరి తిత్తులలో కురువు పుట్టి, బ్రహ్మలయి నందున, సుచ్చాప్సనిశ్వాసములఁగి, మాండ్యము ప్రవేశించి, క్రమముగ సం॥ 1790-రము ఏప్రిల్ తే 17 ది రాత్రి, పద్మహృదయము గంటలుకు, డాక్టరు బెంజమిను ఫ్రాంక్లిను పరమ పదమును బొంద'నని డాక్టరు జోన్సుప్రాసెను.

ఏప్రిల్ తే 21 దిని, మృతకళిబరమును సమాధి స్థలమునకు దీసికొని వెళ్లినపుడు, 20,000 వేల ప్రజలెనుక నడిచిరి. క్రైస్తవ్యులయములలోని గంటలను మెల్లఁగ వాయించిరి. ఓడల మీఁది జండాలు పగము దించివేయబడెను. అతని శరీరమును భూస్థాపనచేయు కాలమున, శతఘ్నులు ఘోషించెను. భార్యా భర్తల శరీరము లొక దాని ప్రక్కనొకటి సమాధిచేయబడెను. వీరి గోరిల మీదనున్న రారీపలకలమీద, వీరి జననమరణముల సంవత్సరములు తప్ప మరియేమియు ప్రాయశుచియుండు లేదు.

తెంజమిను శరీర వార్ధ్యముకలవాడు. ఇతఁడు పెద్దకాలమునకు స్థూలదేహియయ్యెను. అయిదడుగుల తొమ్మిదంగుళము లున్నతముకలవాడు. పిల్లికండ్లు, తెల్లని శరీరము కలవాడు. నెమ్మదిగ మాటలాడువాడు. అతని కనవనర మగు పనులలోనతఁడు జోక్యము కలుగజేసికొనలేదు. అందఱితోను గలిసిమెలిసి తిరుగుచు, కలుపుకోలుతనముగ నుండెను. తన క్రియన్నే హితులతో మనస్సు నిచ్చి మాటలాడుచుండును. వరులతో నంతగ మాటలాడువాడుకాదు. జ్ఞానము, లోకజ్ఞానము కలవాడు.

యద్యద్యభూతిమత్సర్వం శ్రమదూర్జితమేవచ |
కర్తవ్యవాగ్ధ్యత్వం యుతేతోంశసంభవమ్ ||

National Library,
Calcutta-27.

TRAJ00000323HTEL